

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Thomæ Młodzianowski, Poloni, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Deo, Angelis Et Actibus Humanis

Młodzianowski, Tomasz

Moguntiae, 1682

Disputatio II. De Actione Angelorum quæ est Intellectio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82949](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82949)

potest tamen à nobis concipi in universum; quia licet id non implicet contradictionem. Immo non sequitur ex eo, quòd aliquid concipere non possimus, jam illud implicare: Certè enim non concipimus quomodo nostra anima sit tota in toto, & tota in qualibet parte, nihilominus id de facto est.

OBJICIUNTUR 2. Congruentiæ aliquæ.

1. CONGRUENTIA est. Ad ornatum aulae Principum spectat, ut in omni ordine, sit aliqua multitudo cum æqualitate.

RESPONDETUR. Etiam in aulis principum sunt dignitates specie morali distinctæ, majorque esset dignitas si ad latus Regis essent non multitudo pedisequorum, sed aliorum & aliorum officialium. Et sicut in arte factis magis estimatur imago, quæ aliam & aliam habet varietatem facierum; sic etiam in præfenti magis estimanda esset varietas specifica. Et sicut longè esset augustior hortus, in quo nulli essent duo flores solis individuis distincti; sic & in præfenti.

2. CONGRUENTIA est. Quia spectat ad maiorem conjunctionem, si sint aliqui solo numero diversi.

RESPONDETUR. Conjunctionem animi poterit conciliare recta ratio, amor beatus, sicut conciliabit inter nos & Angelos, quamvis ab illis specie distincti.

3. CONGRUENTIA. Quia aliàs in damnatis periissent totæ species Angelorum, & tamen PP. pro ratione adferunt, cur non sit assumpta angelica natura sed humana; quia tota natura hominum perierat, periisset autem in dæmonibus tanta multitudo specierum.

RESPONDETUR. Quia homines non sunt plures species, totum genus illorum periisset in Adamo, non periisset autem totum genus angelicum, quantumvis periissent aliquæ species.

OBJICIUNTUR 3. Non datur animal rationale volatile ut avis, natativum ut piscis; Ergo neque debebant dari plures species Angelorum.

RESPONDETUR. Disparitatem esse quia voluit Deus hominem condere ut præfesset reliquis infra se; non posset autem hanc præfidentiam habere absolutam, si essent aliæ species animalis rationalis. Deinde dicitur communiter; Si nunc homines paulò nonnisi opibus vel ingenio valentiores, nihilominus convenire non possunt cum inferioribus, à quibus specie non distinguuntur; quid fieret in varietate specierum? Jam autem in Angelis propter immaterialitatem & libertatem à tot indigentis, non erat morale periculum tot tricarum.

DICENDUM est 3. Angelos propter auctoritatem S. Thome differre specie. Quia ita docet S. Doctor hic q. 50. art. 4.

De Operationibus angelicis.

Prius agendum fuisset de Potentiis angelicis; de quibus quia pauca non nisi interserenda sunt, & reliqua petenda ex Animasticis, hinc titulum Tractatus non formamus de potentiis, sed de actionibus.

DISPUTATIO II.

De Actione Angelorum, quæ est Intellectio.

Quid Intellectus angelicus? Quomodo distinctus à substantia Angelorum? petatur ex Animasticis. Quia tamen species impressæ habent aliquid specialis difficultatis, propriè huius loci. Sit.

QUÆSTIO I.

De speciebus impressis Angelorum, tanquam principis intellectionis.

Quid sint species impressæ petatur ex Animasticis, & ex dictis in prima parte: Suffice-

ficeret dixisse quod sint qualitates, concurrere natæ ad notitiam objecti, à parte ejusdem se tenentes. Hoc tamen inter alia commemorandum erit, quod hæc species, non sint similitudo formalis objecti, de quo aliàs.

DIFFICULTAS I.

An dentur species impressæ in intellectu angelico.

NEgant aliqui, sed ex diversis principiis: Nam aliqui universaliter negant dari ullas species, talis est Durandus Gabr. Occam & alii. Alii autem concessis speciebus sensuum externorum, & non intellectûs, alii his etiam concessis homini, negant illas intellectui angelico, talis est Valq. d. 200. Quod homines habeant species probat; quia habent illas pro sensibus externis, & ex eo quia volumus ea quæ aliquando vidimus, non volumus ea quæ non vidimus, cujus ratio referri debet in id, quia cognita, relinquunt sui speciem. Sed eadem argumenta sunt pro speciebus angelicis, quia si tener consequentia à sensibus ad nostrum intellectum, cur non tenebit à nostro intellectu ad Angelicum. Deinde nonne rememoratur Angelus? Et interrogatus: An tenuerit gladium Abrahamo? Respondere posset, Tenui; cur ergo id non referetur in speciem impressam? Circa varietatem sententiarum in hac materia consule Suar. l. 2. c. 3.

DICENDUM est 1. Dari species in intellectu angelico.

PROBATUR. Quia dantur in sensibus externis, nostro intellectu; Ergo, & in angelico dabuntur, propter paritatem rationis. Sed de his inferius.

DICENDUM est 2. Non est possibilis Angelus, qui sit sibi species impressa rerum omnium possibilem.

PROBATUR. Vera est hæc Contradictoria. Non est species rerum aliquarum possibilem; Ergo falsa hæc alia, est species rerum omnium possibilem. Ant. Prob. vera est hæc propositio, non est species rerum supernaturalium; Ergo vera & illa, non est species aliquorum possibilem; quia etiam inter possible sunt res supernaturales. Ant. prob. Si aliqua substantia esset species impressa rerum supernaturalium, & esset species supernaturalium, & non esset; esset ut supponitur; non esset autem, quia supernaturalia quoad suam quidditativam & intuitivam (de qua hic) notitiam excedunt omnem naturam; Jam autem illam non excederent, sed esset illa notitia & illa species secundum naturalem exigentiam illius substantiæ.

CONFIRMATUR. Possibilis est species impressa Dei, si ergo illa creatura omnes species intra se clauderet, etiam clauderet illam speciem impressam Dei; sed illam claudere non posset, quia aliàs esset illi connaturalis visio Dei, quod est absurdum, sicut est connaturale ipsi met illi speciei impressæ productæ.

DICENDUM 3. Possibilem Angelum (idem dicitur de aliqua alia perfecta substantia intellectuali) qui sit sibi species impressa aliquorum possibilem.

PROBATUR 1. Quia id non implicat contradictionem.

PROBATUR 2. Quia ex una parte videmus intellectum etiam creatum posse aliqua noscere, & non per superadditas species, ut cum noscimus & experimur in nobis aliquas actuales notitias: In probabili sententia Angelus noscit seipsum non per superadditas species, &c. &c. Ex quo colligitur, non esse essentialem connexionem, & dependentiam intellectionis creatæ à speciebus. Ex alia parte non potest ostendi hæc connexio, & dependentia à speciebus circa aliqua alia objecta; Ergo bene inferitur, possibilem esse substantiam, quæ identificet sibi aliquorum speciem impressam.

PROBATUR 3. Anima, posito, quod distinguantur realiter ab illa, ejus potentia, nihilominus saltem possibiliter posset illas sibi identificare. Ergo etiam quamvis species impressæ distinguantur ab eadem, possibile erit, ut illas saltem aliquas sibi identificet: Et sicut non sequitur ulla infinitas in intellectu, licet ad tot & tot objecta extendere se possit, ita nec sequitur ulla infinitas, si sibi intellectus aliquas species identificet. Et si species universales possunt identificari alicui speciei particulari, cur non etiam intellectui: Quæ ratio bene notanda; multum enim valet ad retorsionem multorum argumentorum adferendorum. Hanc sententiam licet cum majori amplitudine docet Arriaga d. 5. n. 4. contra cit. Suar. cui consentit Franciscus Lugo d. 8. c. 1. n. 19.

OBJICITUR 1. Ut objectum actu cognoscatur oportet cognoscentem fieri actu ipsum cognoscibile, ex 3. de An. cap. 4. Hæc verò conversio intelligentis in intelligibile, non potest esse, nisi saltem per speciem intellectualem insit objectum noscenti; Ergo non potest intellectus intelligere actu objectum, sine speciebus impressis. Min. prob. Omnis cognitio actualis est veluti partus potentia noscitivæ, & objecti, secundum Augustinum; qui partus non potest esse, nisi uniantur secum potentia & objectum, saltem per speciem impressam.

RESPONDETUR. Negando unionem hanc objecti cum potentia, debere esse formaliter per speciem, sed sufficere ut sit per aliquam æquivalentem speciei, qualis esset natura, identificans sibi

huius species: Et sicut notitia divina exprimens obiectum, est quidam partus intellectus divini & obiecti, nihilominus non ponitur forma species impressa in Deo, sed ad maximum æquivalens speciei; ita & in præsentia: In quo non volumus imperfectius æquare perfectiori, sed solum volumus ostendere, quod ut cognitio sit expressio obiecti, non debeat fieri per speciem impressam distinctam. Denique hæc locutio, notitia est partus intellectus & obiecti, non est in omnibus ut sonat accipienda, alias sicut nihil generat semine ab alio accepto, ita nec posset intelligere intellectus, per speciem ab alio productam: Solum ergo hoc significat electum illud; quod ad notitiam ut sic non continetur sit necesse habere potentiam, sed & obiectum quod noscitur.

OBJICIT 2. Suarez. De ratione intellectio- nis in communi est, ut sit ab obiecto & poten- tia: Ergo in Angelis non potest esse à sola po- tentia, ut principio proximo, nisi illorum intel- lectiva, virtute contineat intelligibile: Hoc autem non potest illis tribui; quia ut hoc illis tribuatur, deberent vel in essendo habere emi- nentiam illorum obiectorum, vel in repræsen- tando vim; primum de illis non dicitur; Quod autem hoc posterius non possit dici, sic probat, quia licet in intellectu divino, talis virtus re- præsentativa, intelligitur, conveniret illi nihi- lominus ratione divinæ substantiæ eminenter continens omnia, quam eminentiam Angeli non important.

RESPONDETUR. Ut ipsa species impres- sa sit repræsentativa, non est necesse, ut sit in ra- tione entis æqualis obiecto, sed sufficit, ut sit æ- qualis, in ratione repræsentativi; ita & in præ- senti. Quod attinet ad divinum intellectum duplici titulo illi convenit supplere vicem spe- ciei, in primis quia eminenter continet omnes perfectiones; deinde quia illi identificatur vis specierum: Erit imperfecta quæ talia non con- tinentur eminenter in Deo; hoc enim ipso non continerentur eminenter, si continerentur, ut quid imperfectum, & tamen cognoscuntur quæ talia; cur ergo etiam in creatis simile, quid huic identificationi specierum in Deo non dabitur, sique saltem ratione aliquorum obiectorum. Ad id, si robor argumenti spectetur, inferri pos- se, quod saltem illa obiecta Angelus sine spe- cie nosceret, quæ eminenter continet, & hoc solum sufficit, ad verificandam Conclusio- nem.

INSTAT Idem. Posita possibilitate talis in- tellectus, esset ille sciens in actu primo omnia, & posset contemplari in actu secundo omnes res possibiles, etiam nunquam futuras, posset contemplari Deum, deberet simul omnia no- scere; quia non posset per voluntatem magis ad hæc, quam ad illa consideranda appli-

cari: Omnes autem hæc sequelæ non debent concedi.

RESPONDETUR. Si ly omnes construatur cum ly in actu secundo, faciatque hunc sensum omnia simul in actu secundo posset noscere il- le intellectus, falsa est propositio, quia deberet infinitos in actu secundo actus habere, quod im- plicat; quæ infinitas non habebitur, si habeat potentiam omnia noscendi. Si autem ly omnes construatur cum res possibiles, faciatque hunc sensum, potest in actu secundo noscere objecta illa, ita ut nullum sit ex illis, quorum habet spe- cies, quæ noscere non possit, vera erit sequela. Et sicut potest Deus in actu secundo dividere omnes partes continui, non tamen in actu se- cundo omnes; sic & in præsentia, nec erit ne- cesse ut cognoscat res futuras; quia posset ad- huc Deus denegare concursum, sicut & dene- gat ad secreta, de quo infra. Non posset etiam Deum noscere intuitivè propter dicta supra: Nec deberet noscere simul & semel singula, quorum habet species, quia nec Angeli simul noscunt omnia, quorum habent species; & sic- ut datur in Angelis excitatio specierum; ita si- mile quid in præsentia, admitti posset.

OBJICIT 3. Idem. Substantia cujuscun- que intellectus creati finita est, & non conti- net formaliter aut eminenter res à se distinctas; Ergo non est per se sufficiens, ut per modum ha- bentis vires obiecti, constituatur in actu proxi- mo, ad intelligendum à se distincta. Prob. Conf. Quia obiectum intelligibile, comparat- ur ad intellectum per modum formæ; at ve- rò potentia, non actuatur per formam, nisi quo- ad ea, quæ in ipso continentur; Ergo cum sub- stantia Angeli res à se distinctas nullo modo contineat, non potest per illam in actu proxi- mo constitui, ad dictam cognitionem.

RESPONDETUR. Ex dictis sufficere conti- nentiam in ratione repræsentativi. Probatio Conseq. allata non satis declarat, quomodo ob- iectum comparatur ad intellectum ut formam, ita ut cum in aliis non proportionetur formæ, in hoc proportionetur: Imò hoc etiam conces- so, quod non possit obiectum quod est forma, actuare intellectum, qui est potentia nonnisi quoad ea, quæ in ipso continentur; cur non suf- ficiet continentia ex modo quidem nonnisi concipiendi, distinguendo contentum, quod est substantia secundum se, & continens, quod erit ipsamet illa substantia, non quidem emi- nenter continens objecta in se, continens ta- men quoad vim repræsentandi.

OBJICIT 4. Suarez. Duobus modis intelli- gi potest, quod res aliqua sit principium, & me- dium incognitum ad cognoscenda alia: Pri- mò per modum feminis seu instrumenti ad hoc specialiter instituti; secundo, potest res aliqua

d

esse

esse principium cognoscendi alia, ex perfectione sua, habendo vim ducendi in cognitionem aliorum objectorum; prior illa vis non indiget perfectione tantâ, quantam habet objectum, secunda indiget.

RESPONDETUR. Hoc semen objecti duplex esse: Formale, quales sunt species distinctæ: Et æquivalenter semen; ut scil. aliqua substantia præhabeat in se vim faciendi, id quod faciunt illæ species, assimilando se in hoc etiam speciebus, quia non contineret entitativam perfectionem objecti, sicut nec continent species.

INSTAT 1. Suarez. Non potest substantia Angeli esse instrumentum objectorum, non enim est per se & ab intrinseco ordinata ad inserviendum alteri.

RESPONDETUR. Non posse esse substantiam instrumentum formale objectorum, potest esse instrumentum æquivalenter, faciendo id scilicet, quod faciunt instrumenta, h. e. supplendo defectum specierum. Et sicut Deus supplens defectum causarum secundarum, non dicitur esse illarum instrumentum; ita nec illa substantia, rigorosè, dici poterit instrumentum objectorum.

Addi potest quòd substantiæ non sint instrumenta aliarum in ratione agendi physice purè, possint tamen esse instrumenta agendi intentionaliter.

INSTAT 2. Idem. Una substantia non potest supplere vicem alius ad generandum; Ergoneque ad noscendum.

RESPONDETUR. Disparitatem esse. Quia generatio est processio viventis à vivente in similitudinem naturæ, si est in similitudinem naturæ, tunc generans debet habere eadem prædicata naturæ; hoc ipso enim non esset in similitudinem naturæ, debetque esse ab intrinseco, ut salvetur vitalitas; non esset autem ab intrinseco, si ab alio, scilicet assumpto perficeretur. Tale autem absurdum non ostenditur, si substantia, suppleat vicem specierum distinctarum.

INSTAT 3. Idem. Si illa substantia haberet sibi identificatas species aliorum objectorum, deberet esse sibi ut medium cognitum ad illa noscenda; ad eum modum quo Deus per suam substantiam omnia cognoscit, primariò noscendo suam substantiam, secundariò alia; non potest autem Angelus per seipsum, ut per medium cognitum alia distincta à se cognoscere.

RESPONDETUR. Dupliciter tunc Angelus posset noscere illa objecta; primò, intelligendo suam substantiam, in quantum æquivaleret speciebus, & sic illa substantia erit medium cognitum, in quo noscuntur creaturæ. Secundò potest noscere illa objecta in illis ipsis, po-

nendo scilicet notitiam objecti. Simile quid contingit dum Angelus & in ipsis speciebus, & per species, cognoscit objecta. Et sicut dum cognoscit illa in speciebus tanquam medio cognitio, non est necesse ipsas species esse æquè dignas, atque objecta, sed sufficit quòd dicant habitudinem ad illa objecta, ita & in præsentia.

OBJICIUNTUR 5. Paritates.

1. PARITAS. Impossibilis est substantia, quæ identificet sibi albedinem; Ergo & quæ identificet species impressas; cum utrumque sit de prædicamento accidentis.

RESPONDETUR. Cum substantia non possit esse alba, nisi per albedinem distinctam; quare non sequitur, quòd dum homo noscit se noscere, debeat id facere per speciem superadditam? Ex qua Instantia videtur argumentum probare multum. Directè ad argumentum dici potest; Dupliciter scilicet posse spectari albedinem, sub formalitate accidentis & formæ; & sub formalitate faciendi aliquid in genere causæ complementis vel efficientis; sub formalitate accidentis & formæ non potest identificari substantiæ; non potest enim id quod est substantia esse idem cum accidenti, & quod non est forma, non potest esse alia forma; sed bene potest identificari quoad vim agendi, vel complendi, ut scil. hoc agat substantia, quod agit accedens, vel complet.

2. PARITAS. Sensui non possunt identificari species materiales. Ergo nec intellectui suæ.

RESPONDETUR. Si constet arguenti implicanti Antecedentis, facile illam videbit, non militare pro Consequenti. Interim hæc disparitas adferri potest, quia operationes sensuum sunt alligatæ, ut percipiant nonnisi existentia; possent autem etiam non existentia apprehendere sensus, si illis identificarentur species. Et sicut sensus v. g. visus, non servat species, servare tamen potest intellectus; nec in hoc erit necesse parificare illas potentias; ita nec in præsentia.

Quod si dicas, possunt sibi Angeli identificare species aliquorum possibilium naturalium; Ergo & omnium: Non tenebit Consequentia, est enim à faciliori ad difficilius viâ affirmationis; & sicut non tenet hæc illatio, potest Angelus noscere simul centum objecta; Ergo & omnia: Potest habere speciem universaliorem identificantem sibi species decem; Ergo & identificantem species omnium: Ita nec in præsentia tenebit. Et sicut in dictis Instantiis recurrendum est ad imperfectionem creaturæ; limitationem, nam à priori hujus implicantiæ nescimus, &c. Cujus taxa nota sit Deo; ita & in præsentia. Quid si etiam sit aliqua creatura petens sui species nulli identificari?

3. PARITAS. Non possunt Angeli esse sibi spe-

species expressa aliquorum possibilitatem; Ergo
impresilla.

RESPONDETUR. Retorquendo argumen-
tum, cur Angelus respectu sui sit species impres-
sibilis, & tamen per substantiam non potest esse
sibi species expressa. Rursus arguens debet
habere implicantiā pro antecedente, promat
illam, & ostenditur non quadrare consequen-
tiā. Deinde esset actus purus in ratione intelli-
gendi, nec ullis indigens speciebus; ad quid
enim tunc requireretur species impressa? Est
ergo argumentatio à faciliori ad difficilius. Et
ergo putabit Arguens non valere Implican-
tiam pro Antecedenti, ea nec valebit pro Con-
sequenti. Sed & hic ignoratur ratio à priori.

DIFFICULTAS II.

Undenam desumantur hæ species?

EX Auctoribus qui intellectui angelico con-
cedunt distinctas realiter species, aliqui sen-
tunt omnes omnino species esse concretas, ut
videtur est apud Suar. ita sentientem l. 9. c. 4. ne-
queque solum speciem ad cognoscendum se-
ipsum. Docet etiam indigere Angelum spe-
cie concreta ad cognoscendum alium Ange-
lum, c. 5. n. 20. Admittit item concretas mate-
rialium species c. 6. Similia habet Franc. Lugo
d. 8. c. 3. Cæterum Arriaga d. 6. n. 19. Mart. d. 38.
S. non nisi aliquorum objectorum species con-
cretas admittunt.

Punctum Difficulta- tis I.

*Formatur Angelus sibi aliquas
species?*

DICENDUM EST, Angelos formare sibi aliquas
species impressas.

PROBATUR I. Quia ex una parte habere in-
tellectum agentem, nullam dicit imperfectionem:
Ex alia parte, multa suadent eundem de-
facto illis concedi debere; Ergo ne sit otiosus,
debet sibi fabricare species. Antecedentis
secunda pars probatur, quia Angelus potest me-
minisse suæ cognitionis præhabita, sed id sua-
det, dari in illo de facto intellectum agentem;
quod ipsum probatur, quia id probat dari in il-
lo speciem præhabita intellectiōis; sed non
concretam; Ergo ab intellectu illius agente
productam; à quonam enim alio? Min. imme-
diata, nempe quod illa species non sit concre-
ta probatur: Tum quia experimentalis Chri-
stianitas, non erat illi composita; Ergo &
species de noticia habita, non est in Angelo
composita. Tum quia in nobis reminiscen-
tia præhabita notitiæ, bene probat haberi in
nobis intellectum agentem, hasque species esse

à nostro intellectu productas; Ergo idem simi-
lis reminiscencia probabit in Angelis.

PROBATUR 2. Quia si nullas species forma-
ret sibi Angelus, id ideo vel maxime esset, quia
non esset explicabile, quomodo sibi posset for-
mare species materialium; sed id bene explica-
ri potest: Ponitur enim in primis, quod unus-
quisque Angelus habeat sphaeram locabilita-
tis suæ, quam virtuali suæ entitatis extensione
occupare possit? Rursus quod illam sphaeram
ex uno loco in alium se transferendo semper æ-
quabiliter occupare possit. Denique quod ci-
tius quam ferat imaginatio possit illam sphaeram
transferre & cætera similia. Quo posito: Quic-
quid in illa sphaera continebitur erit jam suffi-
cienter præsens Angelo, & cum materialia nec
incipiant, nec desinant instantaneè, & tunc pro-
movendo suam sphaeram, potest illa materia-
lia, sufficienter præsentia, habere, quæ aliàs ex-
tra suam sphaeram inceperant agi. His positis,
sic urgetur; potest species materialis in com-
muni sententia determinare intellectum agen-
tem, ad formandam speciem impressam spiri-
tualē, ante cuius formationem non noscit qui-
dem intellectus illud objectum, determinatur
tamen ad producendum principium illius noti-
tiæ, h. e. speciem; Ergo & ipsum objectum ma-
teriale poterit determinare intellectum Ange-
li ad sui speciem producendam; cum Angelo
in illius sphaera, non minus sit præsens objectum
materiale, quam animæ species materialis; nisi
quod subjecto speciei materialis, sit præsens in-
formativè anima, nempe sensui; jam autem ob-
jecto materiali intra sphaeram locabilitatis an-
gelicæ, est præsens Angelus per solam indistan-
tiam; non videtur autem ullo modo necessa-
rium, ut determinativum intellectus angelici,
sit indistans, majori aliqua indistantia. Quid
si dicatur: Quamvis res materiales non sint in-
tra sphaeram locabilitatis angelicæ, posse illas
determinare, ut intellectus agens angelicus,
formet sibi illorum speciem.

Quod autem attinet ad species rerum spiri-
tualium, cur etiam illis non tribuetur vis deter-
minandi intellectum agentem Angeli, ut pro-
ducat illius speciem? Forteque aliquis imagi-
naretur inesse objectis spiritualibus vim produ-
cendi sui speciem, consimilem ei, quæ inest ma-
terialibus; & ne dicat illam speciem transmitti
per aliquot materiale medium, diceret ad ma-
ximum produci illas species ab objecto, sed non
transmitti per medium, ut dicunt non pauci de
motu angelico possibili, vel produci in intelle-
ctu non nisi indistantis Angeli.

PROBATUR 3. Quia posito, quod non o-
mnium objectorum Angelus habeat concre-
tas species, multa solvuntur longè facilius:
Nam si quæretur, cur non noscantur ab An-
gelis omnia futura? Pro ratione reddi potest;
quia

quia illorum species non habent. Si quaeratur cur non noscant praeterita ad quae non advertunt? respondebitur quia scilicet non habent fabricatas eorum species. Immo id etiam posset transferri ad secreta cordium, idque duplici via, inprimis in ipsis objectis spiritualibus ponendo vim emanandi ex se species; talem tamen ut sicut Angelus, vel creatura rationalis, habet jus in substantiam actus sui, ut intra cancellos secreti teneatur; ita quod etiam habet jus in species, ut illo invito, non possint producere notitiam; meminit hujus sententiae Arriaga D. 5. S. 3. & ante illum Suar. l. 2. c. 5. n. 18. Ita ut non respectu quorumcunque objectorum sed respectu non nisi notitiarum praehabitarum, detur intellectus formativus specierum, vel non nisi respectu materialium. Quod enim dicit cit. Suarez & cum eo alii, Angelos habere liberum dominium, in actiones illorum internas ne noscantur, id in praesenti salvaretur; Scilicet ob dominium in species, prohibens ne ponatur notitia secreti. Alia etiam methodo idem defendi potest, cur scilicet secreta non norint, posito quod possint sibi ipsi fabricare species; quia scilicet non determinatur intellectus Angeli agens ad fabricandam sibi speciem secreti, nisi voluerit ipsemet Angelus, qui ponit actionem internam.

Quod si QUÆRAS sub initium quorumnam objectorum concreatas habuerint species Angeli?

RESPONDERI posset, quod eorum materialium, quae tunc erant praesentia; & per hoc salvabitur quomodo verum sit fuisse illis concreatas species: congruebatque ut sub initium, non esset Angelus sollicitus de translatione sphaerae suae locabilitatis, ut ita translata illa, praesentia haberet objecta propter specierum fabricationem; congruebatque ut Deus etiam hoc munere dignificaret illas creaturas.

OBJICITUR I. Ex Suarez. de speciebus rerum materialium. Si non concrearentur omnes species Angelis, deberent illas accipere ab objectis; accipere eas ab objectis non possunt; quia illas, vel acciperent ab objectis productas; & hoc non, quia nihil materiale in spiritum agere potest ob improportionem. Si autem Angelus fabricat sibi speciem, hoc dici non poterit: Si enim illam speciem efficit solus Angelus; Ergo in nullo genere causae, res materiales, ad illam effectum concurrent, consequenter nec illae species accipiuntur ab objectis; quia hoc accipere, non est sine causalitate, quae hic omnino nulla; non enim est Causalitas efficiens ut probatum; non causalitas materialis, quia illae species non educuntur ex materiali objecto, non etiam est causalitas excitans, cum non praecognoscatur tunc objectum, consequenter nec exemplaris: Ergo ulterius nulla illis intervenit causalitas.

RESPONDETUR. Hoc posteriori modo accipi species ab objectis, quae concurrunt per modum determinativi, quod determinat intellectum angelicum ad producendam sibi speciem impressam, sive hoc determinativum referatur ad genus causae efficientis improprium, sive ad quodcunque aliud; nec erit hoc proprium & rigorosum accipere species ab objectis, sed latius; in quantum ly accipere ab objectis species, supponit pro habere easdem, & non per concreationem, vel infusionem de novo factam à Deo.

INSTARI potest I. Quod v. g. intellectus humanus fabricet sibi speciem, id bene referri potest in hoc; quia recipit speciem materiale sibi ab objecto transmissam ad sensorium; quae receptio, cum sit in aliquo, cui conjuncta est anima, & cum quo constituit unum totum, bene intelligi potest, quomodo determinetur intellectus ad productionem illius speciei; sed similis determinatio non habetur in Angelo; & certe positionem illius objecti vel noscit Angelus, vel non noscit? Si non noscit, quomodo determinatur ad illius speciem impressam producendam? Si noscit; Ergo noscit ante productionem speciei, ad quid ergo ulterius illa indigebit? Deinde, nunquid Angelus ad omnia materialia quae sunt, semper attendit? Si non attendit, quomodo fabricat sibi speciem? Si non fabricat speciem, quomodo poterit aliquando saltem noscere praeterita?

RESPONDETUR. Quod ab objectis recipiant species sensus, id non ex eo provenit, quasi non possit determinari. Anima etiam separata, ad productionem speciei, nisi per aliquid medium transmissum; sed hoc inde oritur, quia nisi mediis speciebus materialibus progredere anima ad fabricandas species spirituales, hoc ipso non dependeret à sensibus in modo operandi, & tamen in hoc modo debet pendere, cum etiam in ipso modo essendi, involvat esse unitum corpori. Haec autem ratio non militat pro Angelis utpote puris spiritibus. Poterit autem Angelus determinari ad productionem speciei eo modo, v. g. quo sola positio termini, determinat fundamentum ad relationem, non mittendo quidquam intermedium; & ad eum modum, quo sine ulla media transmissione, in multorum sententia, per solam directionem voluntatis, determinatur intellectus alius Angeli, ad noscendum secretum; & ad eum modum, quo ipse divinus intellectus & ejus noscivitas, determinatur à praesentialitate objecti ad aeternitatem, ut illud noscivitas Dei attingat. Nec fatigatur Angelus parandis illis speciebus; quia nemo fatigatur redigendo se in statum, sibi à natura ordinatum, nemo ceteris paribus sentit fatigari vegetativam in homine. Et

Et nos non experimur nos fatigari, parando nobis species spirituales dum prius aliquid sensu percipimus: Quod multo magis procedet de spiritualibus illis operibus, nulloque modo dependentibus à sensu. Quod si quæras quid sit futurum, si Angelus non attendat tunc ad positionem illius objecti materialis, vel negligat parare sibi illam speciem; quomodo ergo tunc præteritum noscet Angelus? Ad hoc responderi potest pertinere ad Dei providentiam excitare Angelum ad parandam sibi speciem eorum, quæ postea vult illum noscere Deus. Deinde si sit objectum materiale conveniens cum illis in ante cognitis, eadem illa species, poterit inservire ad fabricandam speciem præteritum.

INSTAT 2. Suarez. Si tota virtus activa talis speciei, est in Angelo, nulla potest reddi ratio ex parte rei representandæ, quare nam speciem efficiat intellectus, nunc potius quam antea: Quia illa species non est mera relatio, sed est qualitas absoluta, propinquitæque loci est ad hoc impertinens, nam hæc conditio solum requiritur inter ea, quæ se habent ut agens, & receptans, quæ habitudo in præsentem non intervenit, nec potest dici, quod existentia rei representandæ, sit necessaria conditio, ut species illius rei fiat; quia species est res permanens, & durat etiam desinente objecto, ergo nulla erit ratio ob quam Angelus nunc potius quam ante, producat illam speciem.

RESPONDETUR. Cur non citius producat species, referri potest in defectum existentie objecti, determinatur ad sui speciem. Nec obest, quod species sit res permanens: Nam multiplicitas possunt pendere in sui determinatione à re transeunti, & à transeunti revelatione, pendet habitus fidei, ut exeat in actum. An autem ad hanc determinationem indigeat Angelus certâ distantia; divisi sunt Auctores. Quod non indigeat certâ distantia Ratio est, quia hæc determinatio non est per transmissionem alicujus intermediæ actionis, quæ sola vendicat determinatam distantiam. Martinon tenet d. 36. n. 39. citans pro se Scotum & Alen- sem censet, quod objecta non videantur ab Angelis ad quamcunque distantiam. Unde etiam quod Job describitur dæmon circueis terram. Similia habentur Matth. 12. v. 43. Addit inferius quod sicut agentia materialia intra sphaeram suæ activitatis possunt uniri cum aliis intermediis, ut attingant passum per modum unius agentis totalis, ita possunt uniri objecta remota, etiam materialia, cum propinquo-ribus, ut simul per modum unius totalis objecti determinentur.

Posito quod nulla certa distantia requiratur ad illam determinationem, ne tamen dicatur Angelus tam multarum rerum species simul formare, referri id potest in capacitatem illius

naturalem; quodque tot simul possit formare species, quot & objecta noscere. Admitti etiam posset certa mensura, in qua vult nonnisi Deus concurrere pro sua libertate ad tot v. g. species formandas: Si autem ad determinationem indigebunt Angeli certâ distantia, recurri poterit ad sphaeram locabilitatis, modo supra explicato.

Solvuntur reliquæ Objectiones.

OBJICIT 2. Suar. ab Auct. quia Ezech. 28. dicuntur, Angeli esse creati pleni sapientia & decore, quod etiam significat Dion. c. 7. de div. Nom. & Aug. l. 2. de Genes. ad lit. c. 8. ubi dicit: Omnes creaturas corporales, prius factas esse in mentibus Angelorum, secundum creatam in illis sapientiam, subditque neque enim sicut nos, ad percipiendam sapientiam proficiebant Angeli. Similia habet c. 30.

RESPONDETUR. Bene sunt pleni sapientia Angeli; quamvis non noverint futura; Ergo etiam poterunt esse pleni sapientia, quamvis futurorum sub initium non habuerint species. Et sicut fideles dicuntur pleni sapientia & intellectu qui sancti sunt, etiam si futura non norint, ita dicendum esset de Angelis. Bene addit Arriaga locum illum posse intelligi de scientia supernaturali; quia etiam per PP. decor ille significabat decorem gratiæ supernaturalis. Ad locum Dion. quod attinet, ille non plus habet, quam quod materialia, non per sensus noscant Angeli, sed per spirituales potentiam, conformem divinæ. August. auctoritas simpliciter accipi non potest, & nihil de hoc agit; quid enim ibi est de speciebus. Quod simpliciter accipi non possit, ratio, quia impropria est locutio, ut aliquis ex eo, quia habet objecti alicujus species, quod non novit, nec hic & nunc noscere potest, nihilominus dicatur esse non proficiens scientia. Si enim Mathematicus haberet speciem infusam de demonstratione quadraturæ circuli; neque tamen illam demonstraret, nunquid posita etiam demonstratione, non diceretur proficere sapientia? Ita debebunt & Angeli dici proficere sapientia, quando sunt jam in usu actuali illarum specierum, quod tamen videtur negare August. Immo etiam posito quod Angeli etiam futurorum concreatas habuerint species, non sequitur illos non proficisse sapientia, cum non potuerint omnia illa simul sub initium noscere, de quo infra in simili.

Directè ad Auctoritatem Aug. Responderi potest. Quod solum voluerit docere, Angelos non proficere, ita sicut nos, mediis tantis laboribus. Arriaga dicit Aug. loqui de notitia creaturarum in Verbo, non autem de notitia naturali, per species.

OBJICIT 3. Idem. Nisi Angelus haberet species concreatas, haberet ignorantiam rerum

d 3 omnium

omnium materialium; Quia neque in actu neque in habitu illam scientiam haberet, sed tantum in potentia remota, quæ non excludit ignorantiam, dicere autem quod tantum habuerint species rerum universalium, est attribuere illis nonnisi scientiam confusam, estque illos spoliare prudentiâ, quæ circa particularia versatur.

RESPONDETUR. Non habuerunt omnium ignorantiam materialium; quia aliquorum sunt illis species concreatæ: Et sicut quamvis sub initium non omnibus illis speciebus sunt usi, neque tamen erant ignorantes; sic nec essent, quamvis illorum non omnes haberent species; præcipue quia non est dicendus scire, qui alicuius rei habet species, quas nunquam exercuit, cum talis nec habitu, nec actu noverit, possessioque specierum, tantum faciet potentem ne ignoret, sed non faciet non ignorantem. Advertit rectè Arriaga quod vox ignorantia, non sit imposita, ad significandum non habere alicujus species intentionales, non enim de hoc cogitarunt impositores primi, sed ignorantia sumitur pro non scire ea, quæ quis debet & potest scire, unde prius deberet probari omnium illorum notitiam semper debitam fuisse Angelis, postea procedendum ad inferendam ignorantiam in Angelis.

INSTABIS I. ex S. Thoma, Cæli sunt supremi corporum, habentque totam suam simul perfectionem; Ergo & Angeli, debent habere omnes concreatas species.

RESPONDETUR. In hoc esse pares cælos & Angelos; quia illi inter corpora, hi in gradu creato intellectivo eminent; Sed non est paritas in hoc, de quo est quæstio: Ratio, quia perfectiones cælorum emanativè habentur à formis illorum, vel integrant substantiam illorum, sique deberent de novo acquiri, deberent subiacere alterationibus, quæ formæ incorruptibiles saltem præsentis, unitæque inamissibiliter, convenientes non sunt; ea autem quæ emanantur & integrant substantiam simul habentur; talis autem nulla ratio est pro Angelis, quos nihil vetat mutari acquisitione specierum, cum mutentur etiam actibus, illæque species, non sunt integrantes substantiam Angeli.

INSTABIS 2. Animæ nostræ accipiunt species successive, quia sunt formæ corporum, Angeli autem non sunt tales. Ergo debent habere simul concreatas species.

RESPONDETUR. Quod hoc Argumentum probat ab objectis materialibus non accipere Angelos species sensibiles, cum sint sine corpore; Anima autem unita est corpori; sed non probat Angelis deesse vim productivam specierum.

INSTABIS 3. ex Esparza q. 12. qui cum posuisset art. 1. indigere Angelum concursu aliquo objecti sibi cooperante, ut ita salvetur, quomo-

do cognitio sit imago objecti; imago autem debet procedere à prototypo: Cum item posuisset quod omnis cognitio habeat specialem perfectionem, respondentem speciali perfectioni objecti, quæ non apparet, quomodo possit contineri in solo intellectu, subdit postea art. 9. quod Angelus non possint solâ suâ activitate acquirere similitudines rerum omnium, propter infinitam propè varietatem perfectionum, in illis repertam. Item, quod non possint habere species ab objectis; quia hæc vel materialia sunt, vel si sunt spiritualia, producere tamen species independentem à propinquitate non possunt; Ergo debent infundi à Deo; Ergo concreari, quia non est ratio infusionis pro uno instanti, quam pro alio. Et cum Angelus habeat capacitatem, ut perficiatur per talia accidentia, & ex alia parte cum Deus suppeditet ea, quorum aliquis est intrinsecè capax, debuerunt etiam illis infundi species.

RESPONDETUR. Ut cognitio sit imago objecti, procedatque ab illo, sufficit ut procedat ab illo, in aliquo sui operante, hoc est vel in specie formali, vel æquivalenti ut dictum supra; objectum etiam repræsentatur cum aliqua sua speciali perfectione, quæ quoad suum repræsentari, poterit contineri in aliquo possibili intellectu, ut dictum supra. Quod attinet ad multitudinem tot specierum; possent nonnisi sub certo numero simul parari, successive procedendo, ad parandas alias, ut dictum supra. Possent etiam tam materialia quam spiritualia objecta, independentem à propinquitate, determinare intellectum agentem Angeli, ad formandas species; quæ quamvis sunt tales, ut ad illas capacitatem habeat Angelus, nihilominus non sequitur illas exemplò debere possideri: Sicut nec possidentur ab homine, quamvis illarum sit capax.

OBJICIT 4. Vasq. d. 201. c. 2. Si accipit Angelus species à rebus præsentibus, sicut potest formare ipsas species objectorum, ita potest formare & notitias de objectis, independentem à speciebus. Deinde intellectus est indifferens ad hanc vel illam speciem fabricandam; Ergo debet ab aliquo determinari, non potest autem determinari, ab objecto; nam quamvis efficiens aliquid determinetur à subiecto & materia, circa quam operatur, & quamvis facultas cognoscens ab objecto quod cognoscit determinari possit; tamen intellectus agens non potest determinari à rebus, neque ut à materia, quia non operatur aliquid circa illas, neque ut ab objecto, quia non sunt objectum illius.

RESPONDETUR. Sicut ex eo, quod homo fabricat sibi species, non sequitur posse illum noscere sine speciebus; sic nec idem sequitur in Angelo: Determinatur autem Angelicus intellectus, ut has potius fabricet species, ab objectis; quod

quod licet non sit objectum illius, tanquam terminativum quid notitiae: nam intellectus agens quia talis non nascitur: est tamen objectum illius determinativum.

OBJICIT 5. Joan. à S. Thom. D. 21. art. 3. in 17. Si natura Angeli posset acquirere species ab objectis, vel ex natura sua id peteret, vel hoc illi accideret ex aliquo defectu talis naturae: quia dependere ab objectis in acquisitione specierum, maioris imperfectionis est: quia est carere formis intelligibilibus, quae sunt species: & si solum ex defectu naturae id habet, non ergo ex natura sua id petit, sed potius oppositum: quia non pertinet id ad perfectionem naturae intellectualis, sed ad defectum ejus: natura autem non inclinatur ad id, quod defectuosum est sibi. Si autem ex natura sua id habet ut accipiat species ab objectis: Ergo ex natura sua Angelus non est perfectus in intellectualitate, sed imperfectus & ignorans: & sic ex natura sua intellectus Angelus non magis esset in actu, nec magis plenus sapientia, quam noster intellectus: quia uterque illas acciperet ab objectis.

RESPONDETUR. Ostendendo in primis Argumentum multum probare, Angelus indiget distincto à se actu objecta noscere, quare, vel ex natura sua id petit, vel ex aliquo defectu? Si ex defectu, ergo id natura illius non petit, sed potius oppositum: Si ex natura, ergo est imperfectus in natura & ignorans.

Directè autem ad Argumentum posset dici, quod petat species ab objectis ex defectu naturae: nec inde sequetur, oppositum potius petere Angelum: quia tunc creatura petit oppositum, siquid illi contingat ex defectu accidentali: & ita petit habere duas auriculas: quia unam habere ex accidenti illi convenit: Si autem aliquid deficit illi ex defectu naturae, sed sit bonum indebitum, defectum illum petit, non autem oppositum. Et sic quia est ex defectu naturae humanae non habere fenestram ad cor, vel perspicaciam aquilae, non petit homo oppositum huic: quia autem non habere species futurorum, est ex defectu naturae: quia illi sunt indebitae sicut & ipsae notitiae, fit, ut cum habet defectum humani specierum, non petat oppositum.

Sed bene etiam dici potest: quod petere species ab objectis, sit ex natura Angelorum: quia ex natura sua petunt intellectum agentem. Rursus, esse sibi principium perfectionis est aliqua perfectio: & ita Deus perfectissimus est, quia à se est: Si autem ponantur Angeli fabricari sibi species, habebunt dependenter quidem à Deo, sed non sine suo motu perfectionem: Ergo illis ut supremis intellectivis, tribui debet vis hæc, parandi species. Erit tamen Angelus perfectus in intellectualitate, hoc est habens omnia necessaria ad debitam intellectionem, sed non erit perfectus, hoc est non perfectibilis ulterius, nec erit ignorans propter dicta supra, in simili,

præcipue verò quia in formandis speciebus spiritualibus, morâ & tempore, non indiget Angelus ad notitias illas, quas simul exercere potest. Addo, quod ex natura sua est debitum alicui per modum perfectionis emanandæ, vel per productionem necessario ponendæ, omnibus inest: Si autem aliquid sit debitum, sed respectivè per completionem, aliunde natum suppleri, non est necesse, ut in omnibus æqualiter habeatur. Jam autem species sunt naturæ aliunde h. e. vel ab objectis, vel à Deo suppleri: quas species rerum præsentium, quamvis potuerint sibi parare Angeli, nihilominus accepere illas à Deo, & quidem omnes æqualiter, quia Patres indistinctim de omnibus loquuntur, solumque fuit differentia in qualitate specierum magis & minus Universalium.

Punctum Difficultatis 2.

An concreata sint aliqua species Angelis?

DICENDUM est. *Fuisse concreatas species aliquas Angelis.*

PROBATUR 1. Quia quamvis ille locus Ezech. in quo dicitur Lucifer plenus fuisse decore & sapientia, possit accipi, & non per ordinem ad invehendas concreatas species: quia tamen etiam accipiunt illum Doctores, de concreatione specierum: nihilque id vetat, præcipue si intelligantur, nonnisi aliquorum illis concreata fuisse species, cur ergo id dici non debeat?

PROBATUR 2. Auctoritate S. Thomæ hic q. 52. a. 2. in corpore *ideo* inquit (subintellige Angeli) *suam perfectionem intelligibilem consequuntur per intelligibilem effluxum, quo à Deo species rerum cognitarum acceperunt simul cum intellectuali natura.*

PROBATUR 3. Quia quamvis sub initium creationis, & deinceps sint indebitæ Angelis notitiæ futurorum, adeoque & species: cui enim indebitus est effectus, connaturaliter indebitum est & principium: Nihilominus cum illis fuerint debitæ sub initium aliqua notitiæ, pertinebat ad liberalitatem Dei, ut expeditos illos poneret ad formandas illas notitias, quam expeditionem non habuissent, si primum fuissent obligati, ad fabricandas species, præcipue cum illas tot Doctorum consensus ponat.

OBJICIT 1. Arriaga d. 6. n. 4. Si haberet Angelus concreatas omnium species, haberet etiam futurorum, consequenter posset naturaliter illa cognoscere: neque enim ab hac noticia impediretur defectu existentiae actualis objecti. Quod ipsum prob. quia existentia objecti, solum tunc potest requiri, quando mediatè vel immediatè influit in cognitionem: ad terminandam autem notitiam, nullo prorsus modo requiritur: quia illa terminatio in objecto, nihil est, nisi pura

d 4 deno-

denominatio extrinseca, ab actu existente. Quod ipsum probatur. Inprimis ex sensibus externis: nam videtur facies in speculo, etiam si illa ibi non sit. Si autem non posset terminare nisi ubi esset, non ibi videnda esset, sed præcisè, ubi est: idemque apparet, dum idem immultiplicatum objectum, apparet multiplex, sine objecti multiplicantis proprietate. In iride fit propria visio colorum, cum tamen ibi nulli tales sint. Simile quid accidit, dum transacto ictu, sonus auditur. Divina item cognitio non pendet ab actuali existentia objecti. Notitia creata attingit præterita & possibilia, quæ tamen non existunt. Denique voluntas afficitur bono, etiam ei, quod non est modò per intellectum representetur.

RESPONDETUR. Ex dictis Negando Angelum habere omnes species, sed posito etiam quòd habeat futurorum species, necdum convincit Argumentum: Possent enim admitti species illæ determinatæ quidem in ratione entis, non tamen in ratione concurrentis suo modo: Ita ut quousque non existat objectum, non possint fungi officio. Quamvis autem existentia objecti ad præcisè terminandam notitiam requisita non sit, requiritur tamen ad determinandam speciem, quod probatur, illis ipsis Instantiis: quia ut determinentur species ad tot & tot multiplicationes, requiritur ipsius objecti existentia. Divinus intellectus ut hanc potius quàm illam contradictionis partem videat, indiget præsentia objecti, seu existentia in æternitate. Voluntas indiget representatione boni existentis, &c. Ita etiam species indigebunt existentia objecti, tanquam completivâ, ut in actum exire possint. Unde præcisè quidem formalitas terminandæ cognitionis non deponit existentiam objecti, ut probat Arriaga; sed illam deposcet incompletio speciei, quæ non apparet, per quid compleatur, ut exeat in actum noscendi, de iis, quæ antea erant futura, nisi per existentiam objecti. Tota quidem vis ad ponendam cognitionem futuri, habetur, quæ est requisita à parte potentia; sed non habetur tota, quæ sit requisita ex parte supplementis, vices objecti: nempe ex parte speciei indigentis illo complemento objecti scilicet existentia: quem ipsum defectum existentia posset Deus supplere, non quidem per solam suam voluntatem, sed per exhibitionem concursus ad agendum quem alias exhiberet præsentem objecto, & qui ante existentiam objecti, indebitus est.

OBJICIT 2. Deberent aliàs Angeli habere concreatas sibi species omnium entium in particulari, quæ in hoc universo sunt, aut erunt: hoc autem dici non potest. Quia et si Angelus petat noscere genera & species rerum, arbitrium tamen est dicere, quòd petat noscere omnia in particulari, cum id aliqui Philosophi Deo etiam negarint. Et si nulli Beato secun-

dum gratiam, debetur notitia omnium in particulari; Ergo nec secundum naturam debetur Angelo: Gratia enim dignior est in noscendo, quàm natura.

RESPONDETUR. Non fuisse concreatas illas species omnium, sed non nisi materialium quæ tunc erant. Cæterum etiam absolute non concludit Argumentum, quia posset adhuc concedi species Universalis muscæ v.g. quæ quavis singulas in particulari muscas non repræsentet, repræsentare tamen possit successive, & hic & nunc, quantum sufficit. Instantia de Beatitudine allata non convincit, Ratio quia ad statum beatum, ea tantum requiruntur, quæ ordinantur ad notitiam Dei, & complendum statum beatorum, appetitumque noscendi; quæ haberi possunt sine notitia ita particularis. Jam autem diceret aliquis ex excellentia noscitivi, quod est Angelus, oritur extensio illius ad quodcunque noscibile ordinis naturalis: quod quia non extendit sese ad singula possibilia, saltem neminis limitetur, extendi debuit ad præsentia.

INSTAT Arriaga. Non potest dici cum probabilitate, quòd petat Angelus connaturaliter infundi sibi species rerum existentium, quæcunque illæ sint: nam etiam naturaliter possunt esse mundi infiniti, sicut enim una creatura cum alia, ita nec unus mundus cum alio repugnat, nunquidne Angeli omnes, illos mundos connaturaliter noscere deberent: Saltem hoc negandum esset Angelis inferioribus.

RESPONDETUR inprimis non tenere sequelam: quia procedit à faciliore ad difficilius viâ affirmationis. Deinde nego possibles esse mundos actu infinitos, sed posito quòd essent, nihil concluditur: quia sicut non est repugnantia, ne idem intellectus immutatus extendere se possit ad omnia illa objecta, ita nec erit absurdum, ut exigat se illa notia Angeli ad illa objecta extendere, modò semel ponatur, debitam esse illis notitiam existentium. Certè enim est illis debita aliquorum objectorum notitia non præteritorum, non futurorum, ergo præsentium. Quando autem addit per Historias constare quòd Lucifer noscat aliqua per demones quæ hic apud nos sunt; forte id dicitur ad captum nostrum: & hoc non probat, quòd saltem aliquas species non habeat concreatas: Non parificabuntur autem Angeli inferiores superioribus in notitia, modò illis concedantur inæquales species, & pro dignioribus, magis universalibus. Universalitas autem speciei duplex cogitari potest, primò repræsentans non nisi prædicata communia, & in confuso particularis: talis universalitas inutilis est ad noscenda omnia singularia distinctè, utilis ad aliqua. Alia est universalitas speciei, per extensionem ejusdem entitatis, ad particularia quæ talia, repræsentanda; & hæc, potest etiam singularia in particulari repræsentare saltem existentia.

Obj-

Objicit 3. Scotus apud eundem. Per speciem concretam non potest Angelus cognoscere intuitivè rem singularem, quando actu existit. Ergo debet ab illa jam existente recipere species. Ant. probatur. Quia species concreta, abstrahit in sua representatione ab existentia, & solum representat res, secundum esse essentia: quia antequam res existat habet totam suam representativitatem, & tamen tunc, non representat rem ut existentem.

RESPONDETUR. Quod species concreta, sine circumstantia existentiae creata, abstrahat in sua representatione, ab existentia: eò quod non habeat determinativum tollens ejus indifferenciam secundum quam est indeterminata, ut representet existentiam, vel non. Cetero qui potens illam representare.

Docet autem Martinon d. 28. n. 63. Infusionem specierum esse quoad modum supernaturalem, non quoad substantiam: quia scilicet. quamvis in entitate sint naturales, hic & nunc, tamen ut eo modo infundantur, non est exigentia in illis, sed sola passiva capacitas. Posito autem quod illas Deus non infudisset, nec dum mansissent Angeli ignorantes: novissent enim se & sua accidentia sine specie: ex illis autem cognitis venire poruissent in notitiam possibilem, patium, majorum, minorum.

DIFFICULTAS III.

Ad quam obiecta dentur species?

SUPPOSITO quod jam dentur species in intellectu Angelico, necessarè ad ponendam notitiam alicujus obiecti, facile concludi potest, quod dentur ad noscenda materialia: hæc enim vel maximè sunt improporcionata intellectui spirituali, circa se eliciendæ; conveniunt tamen omnes, quod non indigeat Angelus specie ad noscendum seipsum. Ratio, quia species quotiescunque adhibentur ex indigentia obiecti, adhibentur tunc, quando obiectum est materiale seu improporcionatum, seu distans: Angelus autem non est materialis respectu sui, est proportionatum obiectum, indistatque à se. Quod enim dicitur, essentiam Angeli non inhaerere intellectui Angelico, id non convincit: nam si inhaerentia habet vim determinandi, multo magis ipsa identitas: Jam autem in nostris principis, intellectui Angeli, identificatur substantia Angeli: & licet determinatio quæ sit per formam physicam distinctam, non possit haberi, si ne unione; secus determinatio in ratione intelligibilis. Quamvis autem potentia visiva sibi approximata, non possit se videre, non sequitur quod etiam Angelus, non possit seipsum noscere, nam cum visiva non sit coloratum quid, seipsum videre non potest. Nihil autem simile

probat intellectum Angeli v. g. non posse seipsum intelligere.

Addit Arriaga, si licitum sit argumentari à sensibus ad intellectionem, probari poterit intellectionem non indigere speciebus, cum illis aliqui sensus careant; ut plurimum enim non conceduntur species gustus & tactus. Sed hoc ipsum additum Arriaga indiget sua limitatione; aliàs ex eo, quod dentur species in intellectu, malè urgeremus, dari illas in intellectu Angelico. Tunc ergo non tenet consequentia, quando non est idem principium ponendi in utroque speciem. Ceterum etiam Scotus censet quod Angelus ad abstractivam sui cognitionem, indigeat speciebus. Per hoc tamen non negatur, quod de absoluta potentia, possit Angelus habere sui speciem à Deo infusam: ut videre est apud Arriaga d. 5. n. 16. interim sit

Punctum Difficultatis

1.

Potestne unus Angelus noscere alium indistantem sine specie?

QUOD indigeat Angelus specie superaddita ad noscendum Angelum indistantem docet Suarez L. 2. c. 5. n. 12. citans pro se S. Thom. Cajet. & alios Thomistas. Cum quibus sentit Joan. à S. Thoma d. 21. art. 3. n. 22. Oppositum docet Vasq. sup. citat. Arriaga d. 5. n. 23. & post illos Martinon d. 38. n. 22.

DICENDUM est. Quod unus Angelus possit alterum noscere indistantem sine specie superaddita.

PROBATUR 1. Potest ad notitiam illius Angeli, suo modo concurrere ipsa species; Ergo poterit ad eandem suo modo concurrere & ipsum obiectum spirituale proportionatum, indistans. Et si dicit ordinem species ad posse illud concurrere, cur non dicet etiam ipsum obiectum?

PROBATUR 2. Quia quoties non potest obiectum seipso concurrere ad notitiam, id tunc fit, quando vel est obiectum distans, vel improporcionatum ut communiter assumitur. Neutrum hic habetur. Quod si dicas Angelum superiorem esse improporcionatum intellectui inferioris, sufficit ad verificandam Conclusionem ut scilicet. noscatur ipse Angelus, qui sit ejusdem speciei. Deinde cum participant ex eodem generico modo essendi, non apparet quid in ordine ad intellectionem, sint obiectum improporcionatum.

PROBATUR 3. Quia si non posset Angelus intimè præsens concurrere ad sui notitiam, vel ideo non posset, quia non esset informativè præsens Angelo noscenti: Et hoc non obest; quia in visione beata Deus non est informativè præsens, & tamen noscitur à Beato. Nec est ratio, cur ad principiandam notitiam, sit necessaria unio aliqua principiorum. Vel non posset concurrere ad illam intellectionem ideo, quia ille actus

actus esset vitalis; sed hoc etiam non obest: quia concurrat ad illam Deus non vitaliter quidem, sed tamen tanquam ad actum vitalem. Ergo & idem facere poterit obiectum: idque ex eo: quia ad actionem vitalem, non est necesse omnia principia esse vitalia. Vel non posset concurrere ideo obiectum ad sui notitiam: quia nesciens Angelus, habet jam illius obiecti species. Sed hoc non obstat: quia non est ratio, quod potius non debeat definire concursus speciei, & quod debeat definire nonnisi concursus obiecti. Deinde cur non ponatur talis vis concurrendi in speciebus quæ deponat in actum exire, nonnisi tunc, cum non est præsens obiectum, vel quando est improporionatum, manetque in improporione. Denique cur ad illam notitiam, tam species quam obiectum non concurrerit? non est enim novum idem à pluribus principiis, in suo genere totalibus produci. Quod si hæ rationes non obstant, quo minus obiectum concurrat, nullæ aliæ obstatunt. Concurrerit ergo obiectum, hoc est Angelus indistans, ad sui notitiam.

OBJICIT I. Joan. à S. Thoma. Unus Angelus non potest illabi, intra mentem alterius, per suam substantiam, neque immediatè operando intra illam, præsertim infundendo lumen & species: Ergo una substantia spiritalis, non potest imprimere speciem suam in intellectu alterius Angeli, neque ipse ab eo haurire. Conf. prob. quia species spirituales, non possunt produci ab uno Angelo in alium transmittendo per medium: quia medium est extrinsecum vel corporeum; Species autem illæ sunt accidentia spiritalia, & sic non possunt inherere medio corporeo multò minus vacuo. Debent ergo produci sine aliquo medio in ipso intellectu Angeli, à substantia spiritali alius Angeli. Substantia autem alterius Angeli, nequit intra intellectum alterius intrare: talis enim illapsus, convenit vel radici ipsi à qua emanat intellectus, vel principio à quo creatur; ista enim assistentia, non est præsentia localis: quia hæc ad nihil servit in intellectu per se loquendo, licet per accidens, ut in nobis, quia anima nostra unita est corpori sensibili, confert ei præsentia localis, ad sensationes. Etcum nulla substantia creata habeat causalitatem in Angelum, cum Angelus non fiat ab altero, sit enim à Deo totaliter, per creationem necessario; Ergo intellectus unius Angeli, non habet rationem causæ, in alium Angelum.

RESPONDETUR. Inprimis argumentum probare multum: quia probat etiam mediis speciebus ab Angelo A non intelligi Angelum B. quia illæ species deberent illabi, quod est proprium solius Dei: & sicut creatura per Thomistas non potest assumi ad aliquid creandum, quia hoc est proprium Dei, ita nec poterunt illabi species, quia hoc etiam est proprium Dei. Si autem non illabitur species habet nonnisi in-

distanciam localem; quæ ad nihil servit in intellectu, per se loquendo.

Quod autem attinet ad robur ipsiusmet rationis, multa non concludunt. Nam inprimis cum hic agatur: An per suam substantiam possit Angelus A. in intellectu Angeli B. concurrere ad sui intellectionem, ille de hoc argumentatur: Quomodo possit species sui, causare obiectum, in intellectu Angeli. Deinde ex dictis supra colligitur: Quomodo intellectus Angeli determinetur tam à materiali, quam à spiritali obiecto, ad fabricandam speciem. Denique rationes quibus probat ab obiectis non transmitti species non convincunt: Posset enim dici ut innuimus supra, quod transmittantur non per medium, saltemque non urget difficultas, si Angelus penetrans alium Angelum, emanet sui speciem; non enim jam daretur locus transmissionis per medium, vel si illam producat in intellectu Angeli indistans localiter.

Quod si quæras; Voluntariè emanabuntur illæ species spirituales ab obiectis? Ad hoc dici poterit quod cum aliqua obiecta spiritalia, sint non voluntaria qualia sunt accidentia spiritalia, non poterunt voluntariè emittre sui species, nec emanabunt illas voluntariè etiam ipsæ substantiæ volitivæ; quia de emanationibus de quibus non ita clarè constat, discurrendum est, proportionatè ad manifestè emanantia; manifestè autem emanantia, emanant suas species non voluntariè. Quamvis autem omne agens liberum habeat dominium in actiones elicatas, non tamen in eas quæ emanativè aliquid producant. Nihilominus emanens Angelus illas species uti illis non poterit, quia emanantur & providentur nonnisi in bonum alius ab emanante.

Quod autem objicit Vasq. D. 201. Angelum sua virtute non posse plus producere in alio, nisi motum localem; id verum est de Angelis comparatis ad corpora: Meminit huius sententiæ Suar. l. 2. c. 5. n. 22. Dicitque n. 27. se in contrarium solubile argumentum non habere.

Ceterum hunc modum proponimus quidem non defendimus quia innititur soli huic argumento, quod scilicet etiam materialia emanent sui species: Hoc autem argumentum ut dixi sup. in simili non est inevitabile. Inde uti jam dicebam accipiet species ab obiectis determinantibus intellectum Angeli, ut sibi illas formet, quæ determinatio in hoc breviter loquendo stat: Quia ex una parte potest Angelus præsentia noscere: ex altera parte, obiectum est etiam præsens, hinc utrumque concursum petit à Deo, qui serviat fabricandæ speciei.

Sed redeundo iteratò ad argumentum penultima est hæc propositio. Unus Angelus non potest alteri illabi.

Triplex illapsus cogitari potest, primò motus localis, qui salvatur per expulsionem corporis & occupat-

occupationem spatii quod expulsus corpus occupabat; & hic illapsus in presenti locum non habet. Secundo illapsus dicitur pro indistantia, cum aliqua operatione unius in alterum, qualem agnovit S. Greg. l. 17. Mor. c. 20. alias 18. Dicitur, si suggestioni ejus primo non resistitur, repente totus, ad interiora cordis illabitur. Tertius illapsus est indistantia, cum jure conservando & invertendo quocunque voluerit mentem; & hic illapsus, est proprius Dei; secundus tamen etiam creaturis convenit; quamvis enim presentia localis precise secundum titulum indistantie, non conferat quidquam, confert tamen si sit simul cum vi concurrendi. Vide de hoc illapsu citat. Suar. c. 5. n. 14.

INSTAT. Joan. a S. Thoma. Si unus Angelus posset alteri illabi, operando aut immutando intellectum aut voluntatem alterius, posset utique intelligere cogitationem cordis illius: quia non est ratio cur habeat vim immutandi intellectum illius, & non habeat facultatem cognoscendi illud quod immutat, & in quod agit, videndo quid operetur.

RESPONDETUR. Si posset Angelus illabi alteri, cum universalitate operandi quod voluerit, & in ordine ad omnes notitias, necessario deberet noscere quid agat alter Angelus, adeoque respectu illius illabentis, nullum daretur secretum, ejus, in quem illabitur. Sed si illabatur non nisi per ordinem ad principiandam de sua substantia precise notitiam, non sequitur quod secreta cordis illius sit cogniturus. Deinde duplex est sententia Auctorum; Quidam objectis concedunt, speciebusque concursum in genere cause efficientis. Et in hac sententia Angelus illabens sciret quod concurreret ad sui notitiam. Alii concedunt concursum non nisi terminativum & completivum, & in hac sententia nesciret Angelus quod concurrat, nisi aliunde supponendo, quod terminet notitiam.

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur reliquæ Objectiones.

OBJICIUNT 2. Thomistæ & cum illis Suarez, saltem Angelus inferior, non poterit sui notitiam principiare, in intellectu superioris Angelus: quia ut objectum intelligibile concurrat cum intelligente, debet esse æque immaterialis ac superior. Ergo non potest illum ad intelligendum quasi perficere. Et sicut Divina essentia, licet maxime intelligibilis, non potest à creato intellectu nosci, nisi eleveetur per lumen ordinis Divini; ita & in presenti, non poterit inferior concurrere ad intellectionem, quam de illo superior Angelus format.

RESPONDETUR. Si concedatur concursus

non nisi terminativus argumentum nihil urget, sed concessio etiam concursu coëffectivo nihil probatur: Ratio, quia immaterialitas quæ eximit aliquod objectum à notitiâ materialioris, debet esse immaterialitas major ratione ordinis; non autem ratione excellentioris specificæ differentie, intra eundem ordinem contentæ: Quia verò omnes Angeli sunt in eodem gradu generico, nec se excedunt gradu generico, sicut exceduntur à Deo, sit ut inferior Angelus, possit adhuc superiorem noscere. Et quamvis notitiâ perfectioris, sit perfectior entitativè præ illa notitiâ, quam inferior producere possit, non oberit tamen quo minus inferior ad illam etiam nobiliorem concurrat; quia in ordine ad effectum majorem & nobiliorem, contentum tamen intra idem genus proximum, potest concurrere ignobilior causa, simul cum nobiliori: & ita ad trahendum idem pondus juvant sese ad invicem debilius & fortius tractivum. Atque ita etiam inferior Angelus, cum illo nobiliori, ad nobiliorem illam notitiam poterit concurrere.

OBJICIT 3. Suarez, ut una actio ab objecto & potentia indivisibiliter ac vitaliter prodeat, necesse est, ut illa principia inter se uniantur: Utque aliquam subordinationem inter se servant, ita ut ad motionem, vel influxum unius, alterum illi cooperetur: quia alias non potest actio inchoari ab utroque illo principio, nisi per accidens, & quasi contingenter: quod ipsum probatur. Quia neutrum ex illis principiis ex necessitate naturæ operatur; quia & Angelus cognoscens liberè exercet illum actum, & cognitus, suam coëfficientiam liberè præstat. Neque etiam unus illorum, per voluntatem suam, potest alterum ad concurrendum necessitare: quia neuter obedire debet alterius voluntati: nec etiam inter eos posset naturalis aliqua sympathia, cum fundamento fingi. Unde posset unus Angelus velle alium videre ut supponitur; & non posset, quia alter non vult concurrere: deberent ergo concurrere voluntariè prius consentiendo, & si vellent concurrere casu, esset hoc contra ordinem & perfectionem naturæ: Si autem concurrerent annuendo simul, & hoc involvit imperfectionem in noscitivo, quia dependentiam involvit & repugnantiam; quomodo enim cognoscet voluntatem alterius, si illum nondum cognoscit?

RESPONDETUR. Hoc Arg. plura adferre principia, singula examinanda.

1. PRINCIPIMUM est. An objectum & potentia, adeoque illabens Angelus, & cui illapsus est, debeant secum uniri? Ad quod dici potest, sufficere ut uniantur per identitatem actionis ab utroque principio indivisibiliter pendens; ut videre est in multis aliis agentibus, imò & in ipso concursu Dei: & quod specialior aliqua unio requiratur, non probat objectio.

2. PRIN-

2. PRINCIPIMUM. An illa scilicet principia necessariò concurrant? Respondet Martinon d. 38. n. 44. Quòd ille concursus sit determinativus, nec liberè præstetur sed necessariò, ideoque non supponit mutuum Angelorum annuere; & sicut non est casuale ac fortuitum, sensus externos determinari ab objectis propriis, sufficienter præsentibus, si cætera sunt paria; Ita etiam se habebit Angelus ille: Si inquam cætera sint paria: quia si esset in determinatâ, totâque impletâ, suorum actuum sphaerâ, velletque in illâ immutatâ persistere, tunc non nosceret illabentem Angelum; quod contingere potest in nostris etiam sensibus, qui ad aliquam non advertunt, si anima ferid aliò sit advocata.

3. PRINCIPIMUM est. Quomodo Angeli noscant adinvicem voluntatem noscendi? & quomodo noscere possint volitionem, si antea non cognoverint Angelum? Hoc principium non convincit, quia necessarium est, ut prius noscatur directe substantia si cætera sint paria, ut ponatur illa notitia; sed etiam poterit noscere volitionem non cognitâ substantiâ directe; quia hæc duo distinguuntur, poteritque supponi substantia aliunde cognita dixi directe quia non potest huius volitio attingi quin indirectè, attingatur hic.

Quando autem urgetur. Quòd supremum in genere intellectu h. e. Deus, liberè concurrat ad sui notitiam, & cum etiam infimum intellectuum quod est homo, libertatem habeat in suis actionibus ad extra, ideoque quòd & Angeli, qui sunt quid medium, liberè debeant concurrere ad notitiam; Id non convincit; Nam supremus intellectuum Deus admittit generationem, infimum intellectuum h. e. homo generat etiam, & tamen Angeli non generant; ita etiam in præsentia. Quòd si recurras ad hoc, posse ex particulari conditione aliquid non convenire intermediis entibus, idem & nos dicemus. Quanquam etiam Antecedens habet aliquid falsi, quia homo non est liber in ordine ad hoc ut cognoscatur, & Deus ipse naturaliter concurrere debet ad sui cognitionem, posito lumine gloriæ, sensus etiam necessariò noscit sua objecta in debitis circumstantiis, cur ergo idem de Angelis illabente, & eo cui illabitur, non dicetur?

OBJICITUR 4. Quando aliquod agens medio accidente causat aliquid, non potest idem causare seipso: Sic quia ignis medio calore urit, seipso non urit; quia vivens medio semine generat, seipso non generat, & sic de reliquis: Ergo si Angelus media specie producit sui notitiam, jam illam seipso, producere non poterit.

RESPONDETUR. Inductionem non esse universalem: Nam si possibilis sit species impressa Dei, nunquidne jam seipso Deus, non poterit ad notitiam sui intuitivam concurrere, mediis

infusis habitibus: Deus in justificatis principiat actus supernaturales per habitum, & tamen illos cum solo concursu suo extraordinario principiare potest. Unus homo potest ex uno loco in alium medio impulsu transferre, nunquidne non poterit, deferre non nisi? Et miles qui ferrugladio, ferire potest & pugno. Ad maximum ergo dictum Antecedens hoc sensu verificari potest, si procedat de agente, in quo non supponatur aliunde vis producendi, illius effectus non probatur autem talem vim non haberi in ipsa substantia Angeli, & de cætero si non sit convincens ratio communis utrique non tenet consequentia, à modo agendi unius potentia, ad modum agendi alius.

OBJICIUNTUR 5. Si Angelus A. intimè præfens Angelo B. potest in illius intellectu principiare per seipsum notitiam sui, etiam species Angeli A. poterunt principiare in Angelo B. notitiam objecti cuius sunt species, quia non magis militat ratio pro una parte, quàm pro alia; & sic ut Angelus A. est intimè præfens Angelo B. sic & species Angeli A. indistant tunc ab Angelo B.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam: Ratio, quia quamvis species Angeli A. si distinguantur solo numero, potuerint esse in Angelo B. si tamen non sinteductæ de potentia Angeli B. non poterunt in Angelo B. principiare notitiam: Ratio, quia universaliter accidentia, non deserviunt ad operandum, nisi illi subiecto, ex quo educuntur. Et ita si penetrarentur ignis A. & ignis B. calore ignis A. non uret ignis B. quia calor ignis A. non esteductus è potentia ignis B. Quia ergo species Angeli A. non sunteductæ è potentia Angeli B. cum potentia Angeli B. non concurrent ad notitiam. Et sicut in moralibus, quando fratribus exdivisa sunt bonâ, non habet jam jus unus ad utendum bonis aliis: ita facta ex divisione specierum Angelis, si per productionem factam ab Angelo, si per educationem factam à Deo, non habet alter jus, in bonum specierum, aliis. Sed inde non sequitur, quòd ipsum objectum ad illam notitiam concurrere non possit: quia non est ita exdivisum, quin aliorum de se notitias principiare possit, nec se habet per modum accidentiseducti.

DIFFICULTAS IV.

De Qualitate Specierum.

SOLet ab Auditoribus admitti quædam conditio specierum, secundum quam appellantur quædam species universaliore: nomine autem specierum universalium veniunt species, quæ cum sint in entitate indivisibiles; nihilominus hoc faciunt, quod facerent plures numero species: De hac materia tractat Suar. L. 2. à cap. 14. Vasq. d. 203. Arriaga d. 7. Mart. d. 38. S. 6. Joan. à S. Thom. d. 21. a. 4. n. 9.

Pun.

Punctum Difficultatis 1.

Premittuntur quadam de specierum Universalitate.

PRÆMITTO 1. *Possibile esse speciem aliquam universalem.* Ratio, Tum quia id non implicat Contradictionem. Tum, quia habetur quid simile in aliis entibus, & ita unicus sensus communis potest representare omnia, quæ representant sensus particulares. Eadem Petreius, & quævalent animalitati & intellectivo. Unicum numero species expressa, potest representare quod alias representant duæ. Et indivisibile predicium representare potest duas distinctas realiter, simplices apprehensiones, unus idemque actus voluntatis, potest fieri ex pluribus motibus, quæ alias plurificant actus. Tum, quia quæ est proportio in modo essendi, eadem est in modo operandi, sed perfectiora entia colligunt perfectionem inferiorum. Ergo & species perfectiores, colligent perfectionem inferiorum specierum, adeoque erunt universaliores.

DICES 1. Non possunt una definitione definiti distinctè duo singularia; Ergo nec representari unâ specie.

RESPONDETUR. In primis medium terminum esse pro nobis; quia de facto definitio specierum, est definitio individuorum, secundum quod participant speciem. Deinde disparitas hæc potest esse, quia si una definitione definitur in singulari duo individua distinctè, hoc ipso non essent duo individua; quia singularitas unus, esset singularitas alterius; siquidem definitio unius singularitatis, esset definitio alius: tale autem absurdum non sequeretur, si universalis species una entitate, sed virtute multiplex, concurrat ad diversas singularium representationes. Quamquam etiam unus indivisibilis actus, potest duas definitiones formare.

DICES 2. Non possunt duæ imagines unico exemplari representari, imò hoc impossibile est, sicut est impossibile ut rosa fiat panis: Ergo impossibile erit species universalis.

RESPONDETUR. Si Antecedens procedat de exemplari physico & colorato, quia unus color non est alter color, nec nigrum dealbat, sit ut nigrum non possit exemplificari album; sed inde non sequitur, quod unum idemque principium, habens se per modum potentiae, non possit concurrere ad productionem notarum, quæ alias a pluribus pendent principiis: Si autem res sit de exemplari intentionali, falsum est, quod non possit indivisibilis notitia, representare plura imaginata & objecta.

DICES 3. Vel tantum connexa objecta non implicat representari ab eadem specie, vel etiâ inconnexa: Si secundum, ergo una species potest representare etiam omnia possibilia; Si pri-

mum, contra erit, quia connexa, non ita sunt connexa, quin habeant disconnexiones: Si ergo hæc disconnexiones possunt non ab una specie representari, non obest, quo minus & aliâ simpliciter disconnexa, represententur.

RESPONDETUR. Neutram partem convinci. Non secundam, quia est à faciliori ad difficilius viâ affirmationis; difficilius autem est, representare posse omnia, quam nonnisi aliqua. De illatione circa speciem omnium possibilem, infra dicetur. Primum etiam non convincitur, quia etiam procedit à faciliori ad difficilius viâ affirmationis, nempe à minori disconnexionem ad maiorem: Et sicut potest percipere oculus disconnexionem minorem, quæ est inter colores, non potest maiorem quæ est inter gustabilia, ita & in præsentia.

PRÆMITTO 2. *Admissa possibilitate universalium specierum manere inter alia in hoc difficultatem, quod cum illæ universales species non sint causa particularium, nec genus ad illas; quomodo tamen id facere & præstare poterunt, quod continent & præstant species particulares?*

RESPONDERI solet ad hoc per discursum desumptum ex Thoma hic q. 55. art. 2. ad 3. & 57. art. 2. in corpore. Reperiuntur quædam quæ cum aliorum neque causæ sunt, neque genera, neque species, sunt tamen in aliquo genere, sive illud analogum sive univocum sit, aliis excellentiora. Exemplum adfert S. Th. ab habitu universalis prudentiæ in homine, cuius actus est dirigere actus virtutum, ut magnanimitatis, cautelæ, & aliarum similium, qui tamen habitus, neque est causa, neque genus, neque species illius, quæ est quasi prudentia in Leone, ad actus magnanimitatis, & ejus quæ est in vulpe, ad actus cautelæ; sed tantum est quædam excellentia supra prudentiam Leonis & Vulpis. Similiter sensus communis, neque est causa, neque genus, neque species sensuum externorum, sed est potentia quædam excellentior & eminentior sensibus externis, isti enim inserviunt sensui interno, sive communi; & hic omnia distinctè agnoscit, quæ sensus particulares sigillatim attingunt, & aliud insuper quod illi non attingunt, v. g. differentiam albi & dulcis, quam nullus externus sensus percipit, cum in nullo externo, utrumque istud simul esse possit.

Eodem modo & de speciebus Angelorum dici poterit, quod scilicet ratione excellentiæ, in eo genere similitudinum, & specierum, possint esse tanquam ratio & propria similitudo plurium; quamvis respectu illarum, neque sint genera, neque causæ, neque singularum ratio adæquata. Porro hæc excellentia & eminentia specierum Angelicarum non aliunde oritur tanquam à priori, nisi quia species Angelicæ, sunt quædam naturalis participatio, & similitudo essentiae Divinæ prout essentia Divina, habet

habet rationem principii excellentioris & principalioris, ut indicat S. Thom. q. 57. a. 2.

Hic Discursus bonus est, sed relinquit aliquid inexplicatum, nempe quomodo plura in aliquo ente colligi possint: cum tamen v. g. rugibilitas & hinnibilitas in eodem ente colligi non possint. *Hoc ut explicetur*

Formatur hic Discursus desumptus ex S. Thoma hic q. 55. c. 3. Tota ratio excellentiæ est colligere perfectiones per plura sparsas: Hoc probat in primis Inductio, nam non est ita perfectum esse Ens quàm esse substantiam, quia hanc perfectionem, quam habet Ens, habet & substantia, & insuper addit propriam. Et certè quod Ens possit esse accidens, est quid ignobile, cum servitus sit ignobilitas; accidentia autem sunt nata servire substantiis, hac imperfectione ablata retentaque formalitate Entis, substantia adfert dignitatem quod est dominari accidenti, persequere stare. Et hinc fit quod substantia sit quid perfectius. Idem videre est in Deo qui appellatur à Patribus pelagus existentiae, & nos in prima Parte diximus illum esse essentiam perfectissimam in genere essentiae. Item quod sit perfectius colligere perfectiones per plura sparsas, per hoc probatur, quia pluralitas perfectionum, hoc ipso quia pluralitas est, numerum unius & alius unius, &c. perfectionum importat. Et cum una perfectio, non sit alia, collectio illarum in uno, & singulas superabit, ratione aliarum perfectionum, præter hanc unam contentarum, & æquabit hanc totam collectionem.

Porro sunt aliquæ tales excellentiæ quas in unum colligere, est neutram habere, sic v. g. colligere hinnibilitatem & rationalitatem est neutrum habere; alia autem excellentiæ sunt, quarum collectio patitur unitatem; & ita in sensu communi colliguntur sensus particulares, &c. Regula autem dignoscendi quænam perfectiones ita colligi possint, hæc potest haberi: ut includenda, habeant se per modum graduum superiorum, quia talia hoc ipso quia superiora sunt, indigent in inferioribus unificari. Si autem non habeant se per modum graduum superiorum, illæ solum & in tantum in una perfectione colliguntur, quæ dicunt ordinem, & in quantum dicunt adspecificari extrinsecè per aliud, præcipuè tanquam per objectum. Et ita quia sensus extrinsecè specificantur ab objectis, fit ut perfectio illorum, in tantum, in quantum dicit specificationem extrinsecam, intra unum sensum communem, colligi possit. E contra quia rugibilitas importat specificationem suam intrinsecam, itemque rationalitas, fit ut hæc, non possint in unum colligi, nullæque hoc possunt habere entitates secundum specificationem intrinsecam.

Horum ulterior hæc est Ratio: Quia si aliqua ratione specificationis extrinsecæ inter se contingat colligi, non sequitur ulla essentiarum

confusio, quæ aliàs sequitur si colligatur perfectio duorum in unum secundum specificationem intrinsecam, non enim tunc ipsa objecta inter se identificabuntur; non etiam virtutes ipsæ; neque enim prædicata intrinseca oculi colliguntur in sensu communi, sed dabitur tantum virtus, quæ extendat se ad objecta plura, quàm alia; ad illa ipsa, extendendo se, alio modo: quod etiam contingit in ipsis brutis, & hominibus, quia ad eadem objecta se non raro extendunt, sine ulla intrinsecorum prædicatorum identificatione.

Quod si specificationes extrinsecæ possunt in eandem indivisibilem entitatem colligi, poterunt etiam species impressæ plures intra unam speciem universalem includi; cum etiam hæc dicant specificationem extrinsecam ab objectis, & secundum illam specificationem extrinsecam, dicuntur in una universali specie colligi.

PRÆMITTO 3. Etiam posita & sic explicata universalitate specierum, non salvabitur illa sola rationem perfectioris intellectivi in Angelis perfectioribus.

Ratio, quia quantumvis superior & inferior Angelus æquales haberent species nihilominus perfectior perfectiorem entitativè eliceret speciem: quia proportionatam principio perfectiori quod est ipse Angelus superior. Exiguntur ergo illæ species tanquam quid magis proportionatum, ipsi dignitati substantiæ. Quamvis autem causa quod perfectior est, eò minori concursu aliarum causarum, adeoque objecti indigeat; id verum est, si sit effectus æqualis perfectionis principiandus, ut loquitur Esparza q. 13. ad 1. vel certè causa perfectior minori concursu objecti indiget, qui sit elevativus potentie intellectivæ, sed non hoc sensu, quasi causa perfectior, non indigeat instrumentis à natura provis, ad agendum, perfectionibus in entitate. His præmissis sit

Punctum Difficultatis

tis 2.

An Angeli quod perfectiores, eò universaliore habeant species?

DICENDUM est; Angelos quod perfectiores sunt, eo universaliore habere species, est Conclusio Suar. l. 2. c. 15. Joan. à S. Thoma D. 21. art. 4. n. 9. Martinon d. 38. n. 64. Franc. Lugo d. 8. n. 15. inclinaturque Arriaga d. 7. n. 8. est autem contra Vasq. 1. p. d. 203.

PROBATUR I. Auctoritate Dionysii de Cæl. Hierar. c. 10. secundum translationem Perionii, ad quem provocat Vasquez: ubi cum docuisset Dion. æquales esse Angelos in objectis sciendis apud citatum Joan. à S. Thoma his verbis. *At participes quidem, inquit, esse*

omino & sapientia & scientia commune est Divinarum mentium omnium: En æqualitatem in sciendis objectis; Tum subdit: Non tamen eodem, sed inferiori modo. Ubi, ut vides ad inferioritatem seu non universalitatem noscendi provocat; quæ cum non sit ratione objectorum, debet esse ratione specierum. Et si dicas inferioritatem illam referri debere in modum noscendi, diversitatemque actuum, inferri inde poterit debere etiam illam referri in diversitatem specierum, ut ita proportionentur inter se actus & species.

Sanctus etiam Thomas hic q. 55. art. 3. in corpore ita complectitur auctoritatem Dionysii ex cap. 12. *Superiores Angeli participant scientiam magis in universali, quam inferiores.*

Auctoritas etiam Aristotelis ex Lib. de Caus. adducitur à S. Thoma ubi docet Aristoteles, quod Angeli superiores habeant formas magis universales, quem librum pro Aristotelico agnoscit S. Thomas, quidquid dicat Vasquez.

RESPONDET 1. Arriaga quod Dionysius non genti loco citato de cognitione naturali, sed de supernaturali: egit enim de cognitione quæ communicatur inferioribus, quæ communicatio fit nonnisi in ordine supernaturali.

CONTRA. Si in ordine supernaturali quod perfectiores sunt Angeli, eò habent species universales, habebunt etiam in ordine naturali: quia etiam in hoc actu proportionari debent principia.

RESPONDET 2. Idem. Adhuc sub lite est, an ordines diversi, constituantur ob diversitatem naturæ, an verò solius gratiæ; Ergo quando agit Dion. de Cherubinibus respectu aliorum, non agit de eo excessu in naturalibus fundato. Cumque Thomista inter singulos Angelos ponant distinctionem specificam, deberent singuli diversificari, quoad modum illarum specierum; quod tamen Dionysius non fecit, sed posuit diversitatem nonnisi inter ipsos ordines.

CONTRA. Quamvis Dion. posuerit diversitatem inter ipsos ordines; quia tamen posuit etiam rationem, quæ militat etiam pro reliquis, nempe dignitatem & excellentiam unius præ alio, sit ut hæc diversitas etiam pro aliis Angelis colligatur, probeturque dari iis species universales, qui digniores.

PROBATUR 2. Argum. negativo, quia scilicet tales species non repugnant, ex alia parte connaturalius est, ut perfectiores species, respondeant perfectiori intellectui; Ergo si nihil obicit censendum erit, quod perfectiores Angeli, eò perfectiores habere species.

PROBATUR 3. Quia universalitas capacitatis noscendi plura, etiam inter homines, arguit excellentiam, sequiturque ad bonitatem dispositionum excellentiorem; Ergo etiam universalitas noscendi, adeoque & specierum, sequi debet excellentiam specificam Angelorum.

OBJICITUR 1. Ex Vasquez d. 203. n. 3. Non satis compertum est: An omnes Angeli specie differant, & hoc concessio non sequitur perfectiores Angelos, per pauciores species intelligere; quia hæc species fortè sola Dei voluntate, sunt Angelis communicatæ; perfectioque intellectus, bene referri posset in perfectiorem nonnisi intellectum.

RESPONDETUR. Conclusionem procedere ex suppositione nonnisi, si sint inæqualis specificæ distinctionis Angeli: quæ species, quamvis quoad produci dependant à Dei voluntate; præsupponitur tamen existentia in Angelis, quæ petunt ut suæ dignitati proportionetur dignitas illorum instrumentorum. Quamvis autem ut dixi Præm. 2. posset aliunde etiam salvari excellentia intellectus in excellentioribus Angelis; nihilominus id non destruit, quo minus petat, etiā hæc instrumenta, excellentiora, excellentior substantia Angelicæ præcipue cum ita se habere rem, ponat auctoritas Dionysii & S. Th.

OBJICIT 2. Idem. Quam etiam objectionem tetigit Ægydius apud Suar. citatum c. 16. n. 6. Si alius Angelus supremo superior qui nunc datur, crearetur, deberet esse alterius speciei; Ergo & pauciores species deberet intelligere, quam ille qui nunc supremus est; atqui non posset per pauciores quam per unam intelligere. Ergo non est dicendum, Angelorum supremum qui nunc est, omnia per unam tantum speciem intelligere.

RESPONDETUR. Circa paucioritatem specierum dupliciter discurrere possumus, in primis non concedendo de facto ulli Angelo speciem unam omnium quæ noscit, sed tamē concedendo plures, plurium representativas; ita tamen ut pauciores sint in Angelo perfectiori, plures in Angelo imperfectiori; Et in hac suppositione argumentum jam locum non haberet: quia de facto supremus qui nunc est Angelus, habet adhuc plures species, licet non tot, quot inferior. Sed quid si Angelus supremus unam nonnisi habeat speciem? ad hoc responderi debet per secundum membrum, quomodo posset apprehendi paucioritas specierum: quia scilicet quamvis haberet nonnisi unam speciem, non haberet tamen ita universalem, sicut haberet ille perfectior. Universalitas autem illius speciei, ex duplici capite peteretur, in primis quia species illius de novo creati, extenderetur ad representandum Angelum olim supremum; & tamen species Angeli olim supremi, non extendebatur ad illummet ipsum, representandum, Angelus enim se ipsum noscit sine specie. Rursus Angeli noviter creati species inde haberet universalitatem, quia posset plura ex possibilibus representare: quod etiam innuit Suar. c. 16. n. 9.

INSTAT Vsq. Si Angelus qui nunc est supremus, cognoscit omnia inferiora per unam speciem, & creato superiori Angelo, solum illi addere-

adderetur nova species, ut superiorem illum attingat, eadem ratione de reliquis qui nunc sunt, dicere deberemus, nempe unica specie intelligere omnia inferiora, & species in ipsis solum multiplicari, ut superiora cognoscant.

RESPONDETUR. Concedi id posse, neq; n. inde sequetur, quod nullæ sint dandæ species universales, ad quod maximè in præsentī attenditur; quia decimus v.g. noscet una specie, adeoque universali novem inferiores; licet omnes superiores se, sit cogniturus speciebus multiplicatis.

OBJICIT 3. Arriaga cit. n. 10. Inter hominem & infimum Angelum ex creatis de facto, itemque inter duos Angelos possunt poni alii infiniti in perfectione, iique inæquales; & tamen infimus præsens Angelus excedens infinitos alios, non habet speciem infinitè perfectiorem, nec dignitati illius entitativæ, accommodat sese, excellentia speciei.

RESPONDETUR. Inter hominem & infimum, qui de facto datur, Angelum posse produci infinitas species perfectiores homine, & non ita perfectas, ac est infimus Angelus, sed hæc infinitudo est nonnisi syncategorematica, consequenter & excessus speciei proportionatè Angelo infimo, est excessus infinitus syncategorematicè. Hoc idem argumentum debet solvere Arriaga, cum possibilitatem talium specierum agnoscat. Debet item solvere, cur non sit infinitè perfecta substantia Angeli infimi.

INSTAT 1. idem. Non est bona hæc consequentia: Homo excedit cetera animantia; Ergo debet cognoscere per pauciores species; nec tener de bruto, comparato ad aliud brutum; Ergo nec in præsentī tenebit.

RESPONDETUR. Nec in præsentī tenere consequentiam, per necessitatem illationis, sed per congruentiam; ut superius dictum.

INSTAT 2. Cur non ob eandem majorem perfectionem dicetur Angelos quò simpliciores, eò per pauciores potentias operari, ac proinde in iis induci unicam potentiam, quæ intellectiva, volitiva, memorativaq; sit.

RESPONDETUR. Cum in nostris principiis potentia identificentur animæ, multò magis identificabuntur substantiæ angelicæ, non ergo sequitur posse Angelum superiorem per pauciores potentias debere velle & intelligere; quia nihil est paucius, uno; quia verò non identificantur species intellectui, sed superadduntur, poterunt bene multiplicari magis vel minus. Rursus, cum species animantia ab objectis recipiant, non possunt illas adunare cum in se disadunatæ sint. Forteq; perfectiora bruta, materiales species perfectiores sibi fabricant, percipiendo v.g. diversitates varias pastus, & visibilis, ad quas diversitates, non attingunt bruta imperfectiora. Quia autem homo fabricat sibi species, comparativè ad bruta, per pau-

ciora cognoscit, comparativè autem ad alios homines, ii qui ingeniosiores sunt, universalius noscunt.

INSTARI potest 3. De facto bruta quò perfectiora sunt, eò pluribus utuntur sensibus: nam perfecta animalia utuntur quinque sensibus; non autem imperfecta: nec ad salvandam perfectionem brutorum est necesse ponere paucitatem majorem sensuum. Ergo nec erit necesse ponere species pauciores in Angelo perfectiori.

RESPONDETUR. Negando Conseq. Quòd pluribus sensibus utantur animalia perfectiora hoc inde est, quia quò perfectiora sunt, eò debent esse plurium noscitiva, magis enim per hoc ad gradum intellectivi accedunt, per hocque ipsum perfectionabuntur. Nec etiam debent habere sextum aliquem sensum, ut plura cognoscant: quia non est imaginabilis sensus, qui particulatim noscat aliquid, quod sit sensibile, & tamen nec sit formaliter tactile, nec formaliter visibile, & similia. Quia verò positus paucioribus speciebus, non sequitur minus nosci, si sint illæ species universales, sit ut perfectio noscendi in spiritibus, salvari possit, cum paucitate specierum,

Sed URGERI adhuc potest: Cur ad salvandam perfectionem animalium perfectiorum, non ponatur sensus aliquis, qui sit unus, & faciat hoc, quod visus & gustus, ad hoc.

RESPONDERI potest, quia quamvis perfectiora animalia magis sint perfecta, & perfectior participatio Deitatis: Nihilominus non est necesse illos in hoc accessu, comparare, ad accessum entium spiritualium. Cum ergo experientia non ostendat dari tales potentias: & ad salvandam perfectionem, non sit hoc intime necessarium: hinc non erit necesse ponere sensum talem, in perfectioribus animalibus. Quia verò experientiā constat quòd intellectiva perfectiora, quamvis nonnisi ratione dispositionum & organorum, nihilominus universalius res attingant, & magis unitè, congruum erat illis notitiis attribuere species universaliore, & ex conducentia, præsuppositaque auctoritate, debuit hoc tribui etiam Angelis.

DIFFICULTAS V.

De aliis Species concernentibus.

ASSERO 1. Angelo non repugnare species omnium possibilem.

RATIO, quia non implicat: Et ex alia parte posuimus in 1. Parte, quòd possit creatura aliqua noscere omnia possible. De facto tamen non datur talis species: quia nulla ejus necessitas, nec ullum fundamentum.

ASSERO 2. Probabile esse quòd Angeli habent species aliquorum possibilem. Ratio, Tum quia commodius sic explicabitur universalitas specierum suprà defensa. Tum, quia facilius solvetur,

solvetur: quare non noscant futura Angeli, etiam si concedantur illis illorum species. Tum, quia rationes in oppositum non convincunt: Nec enim probatur, Deum illas solum species conceisse, quas produxissent objecta: Nam neque universaliore species possent habere; cum ipsa objecta talem universalitatem non habeant, adeoque neque vim producendi tales species.

ASSERO 3. *Qui vellet tueri, quod Angeli non habent species, ad hoc deberet attendere.* In primis quod sit disparitas de hominibus & de Angelis: Nam si homines non haberent species, intellectus illorum nullo modo penderet à corpore: Nam quod pendeat, in id refertur: quia pendet à specie spirituali, fabricata ad imitationem speciei materialis. Rursus teneri posset quod objecta non habeant nisi concursum terminativum. Cur autem non omnium simul objectorum eliciantur notitiæ, referendum esset in determinationem potentiae, limitatam capacitatem habentis. Teneri denique posset, quod respectu noticiarum præhabitarum quas se exercuisse meminit Angelus, dandæ sint species; & quod illæ ipsæ non concurrant effectivè ad illam notitiam, sed quod se habeant non nisi per modum complementi.

QUÆSTIO II.

De ipsamet Intellectione Angeli.

QUOD Angelus ab omni omnino notitia cessare non possit, ordinariè docetur cum Suar. L. 2. c. 35. Tum, quia poneretur tunc Angelus, quasi in statu mortis cujusdam, nullam omnino operationem exercens vitalem: quia hæc in ente, qui est spiritus, non potest esse, nisi incipiens ab intellectione. Immo si non intelligit Angelus, nec loco quidem moveretur, quia hoc deberet facere liberè, liberè autem non posset facere, si non intelligeret. Tum, quia ut arguit Suarez ibidem. Vel necessariò abstineret Angelus ab omni omnino intellectione, vel liberè? Sinecessariò, contra erit: Quia hujus necessitatis nullum est principium; cum nec turbari, vel auferri species; nec fatigari intellectus possit. Si autem liberè, ergo ex prælucente intellectu; Ergo dum non supponitur cogitare, cogitat: quia dum supponitur velle, nec cogitat, debet cogitare; ut possit velle, nec cogitet.

Neque valet si dicas, sufficit quod ad initium præluxerit intellectus, ut possit voluntas impedire ne intellectus cogitet, non inquam valet si dicas: quia vel cognoscit intellectus illud imperium cum non cogitat, vel non cognoscit: Si non cognoscit, cur non redit ad suum agere, ad quod habet omnia complementa expedita, ut species, concursus præparatum, &c. Immo illud imperium habebit se quasi non esset, cum nec in se sit, nec in sui apprehensione. Si au-

tem noscit hoc imperium, cum non cogitat, ergo cogitat cum non cogitat: noscere enim illud, est cogitare. Tum, quia ut probat Martinon d. 40. n. 5. quod Angelus non sit necessitatus ad quamcunque distributivè cognitionem, proficiscitur id ex limitatione virtutis intelligendi, & ex libertate, ut possit ex una transire ad aliam cogitationem: Sed non potest se liberè avertere ab omnibus objectis collectivè; quia non potest esse exercitium libertatis sine cognitione actu præsentis. Ideoque & nos experimur nos non vacare in vigilia, imò nec in somno, & si cessaremus in somno, in impedimenta corporis hoc referri deberet; quibus carent Angeli. Imò cum nulla sit talis species quæ non habeat aliam sibi connexionem similem, excitare sese poterunt ad invicem.

In duobus tamen casibus putarem cessare animam à cogitando, in primis in infantibus propè exordium vitæ, & in patientibus spasmodum. His præjactis. *Sic*

DIFFICULTAS I.

De variis Notitiis Angelicis circa seipsos.

QUONIAM Objectum quod est Angelus, est sibi præ aliis intimius; hinc consideratio, noticiarum hujus objecti, primum sibi locum vendicat.

Punctum Difficultatis 1.

An necessario semper noscat Angelus seipsum?

DICENDUM est. *Non esse necessarium, ut Angelus noscat seipsum continuatà semper notitià;* Ita Arr. d. II. S. 2. Mart. d. 40. in quantum dicit Angelum quavis distributivè notitia posse carere, & ante illum Vasq. d. 219. c. 3. contra Suar. hic l. 2. c. 35. n. 8.

PROBATUR I. Angelus secundum sua naturalia spectatus, non est necesse, ut cogitet semper de Deo tanquam Auctore naturæ, ergo nec cogitare debet semper de se. Ant. concedunt etiam oppositi, & probari per hoc potest: Quia cum Angelus extendere sese possit ad alia & alia noscenda, deferereque notitiam unius objecti, transferendo se ad notitiam alius; Ergo etiam transferre poterit notitiam à Deo tanquam Auctore naturæ, præcipuè cum nulla sit necessitas & fundamentum hujus adstrictionis. Conseq. principalis probatur: Quia est paritas, utrobique nulla necessitas adstringendi, & si Angelus habendo omnia requisita ad noscendum Deum tanquam Auctorem naturæ, potest divertere mentem, cur non divertere poterit à notitia sui?

PROBATUR 2. Quia si Angelus deberet in perpetuum de se cogitare, id ideo esset, quia non posset postea unquam determinari ad cogitandum de se, & ad cogitandum alia: sed hæc ratio non convincit; quia posset determinari à Deo seu à cogitationibus quas vocat Aristoteles injectas à bona fortuna. Posset determinari ex connexionione specierum. Posset etiam determinari ab occurrentia objecti: ut si unus Angelus dicat alteri, ego modo cogito de me, tunc alius audiens, ab hac occurrentia, posset invitari ad cogitandum etiam de se, &c.

PROBATUR 3. Quia moraliter loquendo videtur tædio afficiendus Angelus una hac cogitatione: nam quod Beati cogitent perpetuo de Deo, sine fastidio, id referri debet in id; quia est objectum infinitæ perfectionis, quale objectum, non est Angelus.

OBJICIT I. Suarez. Si Angelus à sui cognitione cessaret, non posset se liberè ad aliquid cogitandum applicare; quod probatur, quia vel Angelus cessando à sui cognitione, simul cessat ab omni alia, vel in aliqua permanet; Si primum, ergo cessat ab omni etiam voluntatis actu: Unde ergo incipiet postea aliquid per intellectum vel voluntatem operari: non quidem voluntate: quia necesse est ut intellectus præeat, si autem ab intellectu, ergo non liberè nec à se: quia intellectus tunc solum liberè exercet actum, quando à voluntate movetur. Si verò dicatur secundum, scil. non cessare illum ab alia cognitione, redibit argumentum, quomodo se scil. determinaturus sit liberè ad alia cogitanda, ab iis quæ cogitat.

RESPONDET Arriaga D. II. n. 18. Quod Angelus necessario semper actu cognoscat quidditative suas species omnes quas habet, & in iis noscit objecta omnia sed abstractivè; rationemque dat, quia Angelus ut possit uti suis speciebus liberè, est illi necessaria talis cogitatio specierum; hinc natura, quæ non deest in necessariis, petit ut Angelus semper talem actum habeat. Ut autem salvet quomodo Angelus non est in actu notitiæ omnium objectorum simul, dicit quod semper sit in actuali cognitione sibi adæquata, quæ est v. g. 100. objectorum, ad quæ dum se applicat, deest illi virtus in actu primo ad priora, unde per accidens impeditur à voluntate. *Hec Responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia si Angelus est in actu cognitionis omnium suarum specierum. Ergo est & in actu cognitionis omnium illorum objectorum quorum illæ sunt species, impossibile enim est noscere speciem, quæ refertur ad objectum, non attingendo objectum. Quod si noscit omnia objecta, falsum erit, quod assumebat Arriaga nosci ab Angelo non nisi aliqua. Et cum pluralitas notitiarum abstractivarum in speciebus, non sit major præ pluralitate notitia-

rum quidditativarum quæ essent objectorum in illismet ipsis, bene has simul omnes notitias quidditativas poterit habere Angelus. Quod autem dicit Arriaga, à speciebus non contineri adæquate objectum; Si procedat ad negandam illis vim & continentiam pro representando, falsa erit assumptio; vera autem, si procedat de negatione continentia entitativa. Tum quia cur non habebunt Angeli quidditativas species rerum? quas si habebunt, cur non noscent omnia illa objecta quidditative, eadem indivisibili notitia attingendo speciem & objectum? sicut eadem notitia representando Patrem, representat suo modo filium. T. q. Si Angelus pro centum objectis noscendis haberet capacitatem illis non nisi solis adæquatam, & nihilominus nosceret omnes suas species, & haberet potentiam adæquatam illis solis centum objectis, ut supponitur; & non haberet; quia præter illa centum objecta, nosceret adhuc species.

RESPONDETUR 2. Determinari Angelum ad sui vel aliorum objectorum notitiam per cogitationes bonæ fortunæ; per excitationem specierum vi connexionis earundem; denique per occurrentiam objectorum, ut dictum supra.

INSTAT I. Suarez, sequitur exinde omnes cogitationes Angelicas esse ab extrinsece necessarias, nullamque posse esse liberam; quod incredibile est. Seq. probatur; Quia cum Angelus applicatur ad cogitationem alicujus rei, eò ipso simul cogitat de omni re, quæ cum objecto illius cogitationis habet necessariam connexionem. Hinc si prima applicatio ad cogitandum est naturalis, seu non libera, tota etiam cogitatio erit talis.

RESPONDET I. potest cum Arriaga citato, quod immixtas cogitationes possit abicere, itemque aliter advenientes. Hinc si non abiciat liberè, toto etiam processu cogitabit; ad eum modum quo etiam nos facimus.

INSTAT 2. Sequitur quod Angelo inconsideratio aliqua nunquam imputari posset, contra communem Theologorum sententiam: certe enim si ita considerare non est in illorum potestate, quomodo inconsiderantia illis imputabitur?

RESPONDETUR. Posse illis imputari inconsiderantiam: quia possunt cogitationes bonæ fortunæ, aliterque excitatas abicere, vel ut ita dicam, nolle examinare.

INSTAT 3. Non est in potestate Angeli avertere cogitationem quam à Deo accepit; quia vel illam averteret transeundo ab una cogitatione ad aliam; vel privativè suspendendo illam. Non primo, quia ad hoc ipsum indigeret nova determinatione à Deo: Non etiam secundo modo; quia si intellectus Angeli natura sua non subest voluntati quoad eliciendam cogitationem, non est cur subit quoad suspendendam illam, præcipue verò quia illa suspensio sine posi-

voluntate, fieri non potest; ipsa autem voluntas, non esset, sine nova cogitatione.

RESPONDETUR. Quod possit Angelus avertere mentem transeundo scilicet ad aliam cogitationem, ad quam ut transeat, potest quidem determinari à Deo: sed potest etiam determinari à dicto ab excitatione speciei cōnexa: & licet Angelus, dum dicit: Nolo de me cogitare, debeat tunc de se cogitare, non sequitur quod debeat de se vel de objecto, de quo immediate cogitavit, cogitare etiam sequenti tempore, applicando scilicet mentem, ad aliud objectum, ex ejus concurrentia, &c.

OBJICIT 2. Angelus ut semper duret in perpetua sui notitia, habet omnia requisita: Nam & est sibi præsens, proportionatus, non fingatur, & cetera similia.

RESPONDETUR. Quod si Angelus velit possit durare semper in sui notitia. Sed nego quod debeat durare, & quod congruat ut duret. Cum autem de se non cogitat, debet habere defectum in circumstantia applicantis voluntatis, & sicut quamvis oculus sit potentia necessaria, nihilominus potest à voluntate applicari ad hoc potius quam illud videndum, ita idem poterit facere Angelus, suo intellectui.

OBJICITUR 3. Ex iis, quæ sibi opponit Esquiza q. 16. n. 3. Quælibet substantia intellectualis exhaurit totam vim suam cogitativam, cogitatione comprehensiva sui: Quia etiam Deus, nullam habet cognitionem distinctam à comprehensione sui; & tamen est impossibile ut aliqua substantia, habeat majorem proportionalem sufficientiam, quam Deus; Ergo non opererunt creaturæ vires ad aliquam aliam cognitionem, simul eliciendam.

RESPONDETUR. Hoc Argumentum non tantum probare quod semper se noscat Angelus, sed quod etiam nihil aliud à se distinctum noscere possit. Cæterum non convincit, nam licet cognitione comprehensiva sui exhauriatur tota vis cognitionis angelicæ; quia scilicet naturaliter quoad modum perfectionis, non potest elicere perfectiorem cognitionem, quam eliciendo illam comprehensionem sui; nihilominus non exhauritur vis intellectus, quod minus possit non ita in modo perfectionis perfectas, elicere notitias. De Deo dispar est ratio; quia comprehensiva illius, quam habet de se notitia, identificat sibi omnes alias notitias, suoque complexu tenet: Mirum ergo non est, si sola comprehensio exhauriat vim totam noscitivam in Deo. Quia verò comprehensio creata non identificat sibi alias notitias, fit ut compatiatur secum alias.

S. Thomas, qui in oppositum citari solet ex L. contra Gent. c. 97. non plus vult, quam quod Angelus, non possit desistere ab omni omnino cogitandi actu. In aliis locis, ut hic q. 57. art. 1. ad 3. non plus vult, quam quod nullo in-

digeat intrinseco, & per modum speciei principio, ut compleatur, sui notitiam eliciturus.

Punctum Difficultatis 2.

Utrum Angelus possit noscere seipsum ut possibilem?

Quæstio hæc procedit maximè de possibili: quia facile est inferre, quod Angelus exeat in talem actum saltem ex occasione, dum noscit à nobis, talia de se, inquiri.

DICENDUM est. *Possit Angelum noscere seipsum ut possibilem.* Utor potius hac phrasi, quam: An Angelus possit se noscere abstractivè, quia potest se noscere ut possibilem non tamen abstractivè. Est conclusio Scoti in 2. dist. 3. q. 10. Bassolis. Gabrielis, Arriaga d. 5. n. 16. Contra Suarez L. 2. c. 4. à num. 16. Valq. d. 204. n. 3. & non paucos Thomistas.

PROBATUR 1. Quia id non implicat ut Angelus attingat se præcisivè, considerando suam essentiam, & non considerando existentiam; Ergo potest se cognoscere ut possibilem; nam concipere essentiam sine existentia, est considerare rem ut possibilem.

PROBATUR 2. Quia id vel repugnaret ex parte objecti tantum, vel ex parte principii tantum, vel ex parte utriusque; ex quo enim alio capite? Ex neutro autem repugnat; quod probatur. Et quidem quod non repugnat ex parte objecti. Ratio; Tum quia status existentie patitur prædicatum possibilitatis, bonaque est illatio, (quam virtualem solum ponamus licet in Angelis) Existit, ergo est possibile. Immo si Angelus se non nosceret etiam ut possibilem, non nosceret necessariam, & indispensabilem sequelam, ductam ab existentia ad possibilitatem? Tum quia objectum quod Deus noscit scientiæ visionis, nonne etiam saltem materialiter spectatum attingit scientiæ intelligentiæ? Tum quia objectum quod est existens Angelus, habet plures formalitates, ex alia parte Angelus habet vim cognoscendi objectum quod est alio modo, quam sit; cur ergo non poterit cognoscere inadæquate & sine existentia. Non etiam id repugnat ex parte principii, quia multa objecta Angelus noscit ut possibilem, nec apparet quomodo in his prædicatis substantia completa intellectualis, includatur prædicatum, non noscendi possibilem. Nec repugnat quod ista notitia dicatur non esse omnino perfecta; hoc enim negari potest: Nam scientia intelligentiæ est perfecta, & tamen noscit possibilem. Sed concedendo quod non sit perfecta, non sequitur illam excludi debere ab Angelo: sicut nec in homine excluditur simplex apprehensio, quamvis possit habere discursum. Immo in noscente finito, bonum est, varietas modorum noscendi; cum unus modus noscendi non includat perfectionem

nem alius modi noscendi. Non etiam repugnat ex parte utriusque, quia non potest ostendi, hæc repugnantia.

CONFIRMATUR. Anima separata per Suarez agnoscit se etiam sub formalitate possibilis; Ergo & Angelus poterit idem.

RESPONDET Suar. Disparitatem esse, quia anima habet species acquisitas, & his utitur ut se noscat ut possibilem; & insuper respectu sui, ipsa substantia est illi species. Angelus autem habet species inditas, quibus unamquamque rem secundum proprium conceptum noscat; ipsa vero illius substantia, sicut nec substantia animæ separata, potest esse principium ut existens, noscatur sub formalitate possibilis.

CONTRA. Tum quia in anima non sunt illæ species otiosæ, statque notitia animæ possibilis, cum notitia ejusdem prout existentis; Ergo idem dici poterit de Angelo. Tum quia vel habet Angelus speciem noscendi possibilem quæ possibile est, vel non habet? Si non habet, cur non? Si habet, cur illa non poterit uti ad se noscendum ut possibilem. Tum quia etiam se ut possibilem, non quidem notitiâ visionis, posset tamen noscere notitiâ intuitivâ; ut dictum in prima Parte.

PROBATUR 3. Argumento Scoti; Angelus superior potest habere de inferiori, quem novit existentem, cognitionem quæ attingat illum ut possibilem, seu ut alii loquuntur, abstractivam, concedentibus id etiam adversariis; Ergo & Angelus inferior, de se poterit habere notitiam similem. Conf. prob. quia non est major ratio, cur scientia visionis inferioris Angeli, compatiatur in superiori notitiâ possibilitatis, & non compatiatur in eodem de eodem?

Neque valet si dicas, disparitatem esse, eò quod Angelus superior cognoscat inferiorem per speciem; seipsum autem sine specie. Non inquam valet, tum quia potest essentia non se adequatè representare. Tum quia non implicat ut seipsum noscat, etiam per species distinctas. Tum quia bene videt Angelus, saltem per manifestationem secreti, notitiam sui prout possibilis, quam vel penetrat, vel non penetrat; si penetrat, ergo format sibi speciem expressam de sua possibilitate; Si autem non penetrat, cur non?

OBJECIT 1. Vasq. Cognitio abstractiva, vel est notitia per alias species, vel est abstractiva rei non existentis, cognitæ tamen per propriam speciem, qualis est cognitio rosæ in hyeme: Neutro modo potest Angelus intelligere, se notitiâ abstractivâ; non priori modo, quia Angelus habet quidditativum & proprium sui conceptum, alias non posset quidquam aliud propriè intelligere. Non posteriori modo, nam cum seipsum intelligit, non tantum intelligit secundum essentiam, sed etiam secundum existentiam.

RESPONDETUR. Neutrum convinci: Non primum, quia licet adequatè se noscens habeat proprium sui conceptum, sed cur non poterit se, etiam inadæquate noscere? Nec inde sequitur quod semper alia non nisi abstractivè sit nosciturus, cum etiam seipsum, noscat intuitivè. Et sicut ex eo, quia nos cognoscimus abstractivè, non sequitur quod abstractivè noscamus nostram notitiam experimentalem; sic nec ex eo, quod abstractivè etiam possit se noscere Angelus, sequetur, quod nihil aliud possit noscere intuitivè. Secundum etiam membrum non convincit; potest enim concedi, quod notitia illa possibilitatis, sit futura, per proprias species. Et quamvis concedamus Angelum se noscere, etiam secundum existentiam, hoc solum negamus, quod semper se ita noscere debeat.

OBJECIT 2. Suarez. Si Angelus alium cognoscat singularem & actu existentem quidditativè, non erit jam in illius arbitrio, unum ab alio præscindere, noscendo possibilitatem, & non existentiam; quia eo ipso, quod rem singularem in particulari contempletur, cognoscit illam prout in se est; hinc existentem cognoscat ut existentem; præcipuè cum in re, actu existente, non distinguatur existentia, ab essentia singulari.

RESPONDETUR. Hoc quod est contemplari rem singularem existentem, dupliciter potest contingere. 1. Contemplando eam existentem prout existentem, & ita ut modus cognitionis, sequatur modum existentie objecti; & sic non potest nosci existens, sine existentia, potestque hæc notitia appellari existentis quæ existentis formaliter. 2. Potest intellectus contemplari existens, non secundum modum existentie ipsius objecti, & tunc potest attingere, ipsam illius possibilitatem, quæ talem, quæ cognitio appellari potest, existentis, materialiter accepti; quia entitatis est notitia, quæ de facto existit. Quamvis autem existentia in re non distinguatur ab essentia actuali, non sequetur hæc præscindi non posse (ut suppono ex materia de præcisionibus) verè enim adhuc tunc existentia, erit accidens Metaphysicum.

OBJECIT 3. Idem. Angelus per eandem speciem intuitivè cognoscit rem singularem existentem quando existit, & non existere, quando non existit; Ergo etiam necesse est dicere, quod Angelus omnino cognoscat intuitive existentiam, quando existentia supponitur.

RESPONDETUR. Transeat Ant. quod potius est pro nobis: Si enim eadem species, rem existentem & non existentem representat: Cur cum existit, non poterit etiam representare, non prout existentem. Sed interim distinguitur Conseq. Ergo necessariò debet cognoscere existentem Angelum, dum supponitur existere, si noscatur adequatè, & quæ existens formaliter Cone. si noscatur inadæquatè & quæ existens

stans materialiter N. Conf. Et licet quidem, si sit species quæ nata sit non nisi quidditative representare, non possit concurrere ad notitiam, sub formalitate præcise possibilitatis, poterit tamen concurrere, si indifferenter se, tantum quædam universalis species habeat; præcipue cum in tali specie universali, nulla sit impleantia. Quamquam ut seipsum prout possibilem noscat Angelus, poterit non indigere specie, sicut nec indiget ad notitiam intuitivam. Sed saltem possibilis est talis species, adeoque & notitia conformis. Cæterum species universalis quam habet ad noscendum hunc terminum possibilitas, poterit juvare, ut etiam seipsum, quæ possibilem noscat.

OBJECIT 4. Suar. Illas notitias non posset habere Angelus simul, essent enim superflue: non etiam successivè; quia deberet ab intuitiva cessare.

RESPONDETUR. Potest illas habere simul; stare enim secum possint: sicut stat actus scientiæ & fidei de eodem objecto; nec erunt superflue, quia diversas formalitates objecti, diversoque modo attingent. Possent etiam sibi succedere, quia ut dictum, potest Angelus simpliciter cessare, à sui cognitione.

OBJECIT 5. quidam. Quoties cognoscit se aliquid per suam substantiam, toties noscit seipsum intuitivè; semper autem Angelus noscit se per suam substantiam.

RESPONDETUR. Quotiescunque se aliquid noscit per suam substantiam adæquatè, toties se noscit intuitivè; secus si noscat se, ut potest, per suam substantiam inadæquatè. Immo etiam non implicat, ut noscat se, non per suam substantiam, sed per speciem.

Neque inde sequetur quod per suam substantiam possit cognoscere substantiam alius Angelis, ut possibilem; quia quamvis v.g. substantia unius Angelis, non sit magis unius individui, quam alterius, supposito quod sit multiplicabilis, cum tamen hæc terminet notitiam, non illa alterius, sit ut substantiam alius Angelis, non cognoscat, per substantiam suam; nisi fortè attingendo suam naturam ut possibilem, formet postea conceptum universalem, possibilitatis ut sic.

ADDO, quod cognitio suiipsius adæquata, quæ suiipsius non præscindat ab existentia, secus inadæquata.

Supposito quoque quod individuatio & existentia differant definitionibus, præscindi inter se poterunt, poteritque noscere suam substantiam individuum Angelus, non tamen existentem.

DIFFICULTAS III.

De Notitia Secretorum.

NON est difficultas in hoc, quod Angelus notitia conjecturali & obscura, possit no-

scere secreta; quia hoc possunt etiam boni Physiognomici; sed est difficultas, de notitia certa & intuitiva. Et quidem certum est, quod non noscat secreta cordis divini, quia hæc sunt ipsemet Deus ut est in se; ad quem ut est in se, nulla naturalis notitia pertingit: Nec item est tantum dubium, quod de facto Angelus non noscat secreta cordis, quidquid in oppositum dixit Herveus & Durandus apud Vasq. 219. Suar. l. 2. c. 22. n. 5. qui etiam cap. 21. n. 3. putat, hoc esse de fide. Nihilominus Martinon dicit d. 39. id non esse de fide; licet communem sententiam probet tanquam tutiorem.

Quod de facto Angeli non videant secreta cordis, probat auctoritas Scripturæ, 3. Reg. 8. v. 39. dicitur: *Tu solus nosti cor omnium filiorum hominum.* Similia habentur 2. Par. 6. *Tu solus nosti corda hominum.* Si autem dicas soli Deo competere, omnia noscere secreta, licet aliqua norint Angeli non accipies locutionem Script. secundum sensum PP. secundum moralem acceptiorem. Præcipue cum id serviat ad exaltationem divinam, & nullum sit in hoc absurdum; quale esset, si quis ex hac voce: *Tu Deus solus potes producere omnia, si inquam, ex hac voce deduceret aliquis, nullam esse causam productivam præter Deum, Jer. etiam 13. v. 1. Præsum, inquit, est cor hominis & inscrutabile, quis cognoscit illud? Ego Dominus.* Ubi Deus sibi soli notitiam secreti cordis attribuit. Unde, dicit Hieron. *discimus, quod nullus cogitationum secreta cognoscit, nisi solus Deus.* Ubi non ad solam volubilitatem cordis, sed ad secreta attendit Hieron. Chrysost. etiam Hom. 13. in Joan. *Humanorum cordium cognitio solius Dei est, qui ea formavit.* Athanasius ad Antiochum q. 27. si ipse est hujus libri auctor, *Præscius, ait, rerum & cordium cognitor solus est Deus.* Similia habet Basil. L. 3. contra Eunom. & Cyrillus L. 2. in Joan. c. 19. Ex Latinis Aug. in Pl. 7. *Opera nostra possunt esse nota hominibus, sed quo animo fiant, solus ille novit, qui scrutatur corda Deus.* Citat quidem in oppositum auctoritates Martinon, ut venerabilis Bedæ, qui dicit: *Non enim quidquam affectuum suorum ad invicem latere spiritus potest.* Cui addit Gregor. Magnum. Zenon. Veronensem, Basil. & Aug. L. 2. de Gen. contra Manich. c. 21. *Neque enim, inquit, in illis corporibus celestibus, sic latere posse cogitationes credendum est, quæmodum in his corporibus latent.* Sed illis locis non plus voluerunt Patres, quam quod habeant vim manifestandi sibi sua secreta Angeli, tali manifestatione, ut illa in illismet ipsis videre possint, quomodo à nobis videri non possunt, obfistente mole corporis.

In præsentem in hoc est punctus difficultatis, quænam sit ratio, ob quam non attingunt Angeli, secreta cordium? Plures rationes adfert Vasq. tota disp. 209. Suarez L. 2. à cap. 22. Ariaga, d. 9. S. 6. Martinon. D. 39. S. 6. Joan. à S. Tho-

S. Thoma d. 22. art. 3. Principales sententias perstringemus.

Punctum Difficultatis I.

Cur per alios secreta non videantur?

S Thomas hic Q. 57. A. 4. in corpore, Rationem reddit. *Quia voluntas rationalis creatura, soli Deo subiacet, & ipse solus in eam operari potest.*

Hoc principium refellit Durandus apud Suar. & Vasq. eo quod multum probet, probat enim, nec substantiam animæ rationalis, vel alterius Angelinosci ab Angelo: Quia solus Deus potest has substantias producere, & si ea quæ pendent ex arbitrio humano vel angelico sunt alteri Angelo ignota, multo magis erunt illa ignota, quæ pendent ex libero arbitrio Dei. S. Thomas in illis verbis non plus vult, quam quod eo titulo, quo noscit Deus secreta, nulla alia creatura noscere eadem possit, noscit enim illa titulo causæ primæ. Accedamus ad aliorum explicationes.

EXPLICAT I. Joan. à S. Thoma n. 15. Angelus non habet vim intelligendi quodcumque intelligibile creatum, nisi tantum illud, quod pertinet ad hoc universum, & redditur pars illius, & cum eo connexionem habet. Hinc negamus, Angelum noscere omnia possibilia: quia coarctatur ejus cognitio naturalis, ad ea sola, quæ ex causis naturalibus proveniunt, seu ad hoc universum spectant. Jam autem actus liber, prout exit à voluntate, non prout alicui effectui manifestus, & ad hoc universum spectanti conjungitur, non habet connexionem aliquam cum causâ aliqua totius universi, nec ab aliquo sufficienter & plenè potest determinari voluntas; Ergo nulla vis creata, potest ex vi sua, aut cognitione alicujus objecti creati, cognoscere determinatum exitum hujus actus à sua causâ, sicut neque in futuris determinatum eventum, propter indeterminationem & contingentiam causarum proximarum: Illæque nec in suo exire, possunt nosci; quia sic sumpti, habent indeterminationem à parte causæ proximæ, sed totam determinationem à Deo. Si autem non videt exitum, nec postea postquam exierit, videbit illum; quia ille actus & in fieri & in conservari, pender à voluntate.

Neque obstat quod determinatus exeat à voluntate; quia ista determinatio est cum omni moda dependentia ab ipsa voluntate potente retrahere actus.

Unde infert, ea quæ à libertate Dei vel Angelorum pendent, ut motus cælorum, animæ, Angeli, actus externi poterunt nosci ab Angelo, quia omnia hæc pertinent ad universum tantquam pars illius, vel concernunt alias causas & effectus externos, noscentque ad invicem species infusæ, habitus &c. quia hæc omnia pro-

ducuntur à Deo, tanquam accidentia adornantia Angelum, & pertinentia ad ejus integritatem, debitam dispositionem ad operandum, & cætera similia. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia urgeri possunt communia argumenta; cur isti actus cum sit liberi, etiam posito quod solus Deus illos determinet, cum sint in entitate naturales, cognosci non possint? Cur non pertineant ad hoc universum, si de facto in eo existunt? Tum quia si connaturaliter noscentur species infusæ; quia sunt accidentia concernentia ipsum Angelum, cur etiam ipsi actus, qui vel maximè ornant Angelum, non noscentur? Et si species spectantes ad debitam dispositionem ad operandum noscentur, cur actus qui sunt motus illius potentia, & ultima complementa earundem, non noscentur? Tum quia falsò supponit determinationem actuum voluntatis, à Deo solo oriri; sed posito etiam illam determinationem à solo Deo oriri, cur jam objectum reddatur ex eo innoscibile ab Angelo? Nam etiam existentia substantiæ Angelorum, est à solo Deo, & tamen noscitur ab Angelis. Tum quia falsò supponit, quod actus voluntatis, non habeat connexionem aliquam cum causâ aliqua totius universi; inter causas enim universi, sunt intellectus & voluntas, à qua saltem in ratione vitalis, dependet actus, cur ergo ratione hujus dependentiæ actus liberi non spectabunt ad hoc universum? Tum quia actus liberi saltem ex suppositione sunt tales, ut ab iis retrahere sese non possit voluntas; cur ergo secundum hanc determinationem, non poterunt nosci ab Angelo? Tum quia silegantur verba S. Thomæ citata, illa neque prædeterminationis neque determinationis actus, nec ordinis universi meminerunt; & tamen explicans assumit, se hæc dicere, ex mente S. Thomæ.

EXPLICARI potest 2. Habito fundamento in Arriaga. Ex ipsa volitionum libertate oritur, in volente, perfectum illarum dominium, & ex eo, jus, non noscendi secreta; quod si non haberetur, hoc ipso non haberetur in illos actus dominium, siquidem passim ab illo exercitio retardarentur metu, pudore, respectu: Multaque incommoda in vita politica sequerentur, nec posset inter convivas concordia servari; adverterent enim quid unus contra alium cogitaret: Multa etiam ex bonis affectibus essent omitterenda, studio, vanæ gloriæ vitandæ. Et sicut inter homines ipsamet natura, tantum contulit epistolæ sigillatæ, ut sit contra jus naturæ eam aperire, & legere, alio invito; ita idem dicendum de aliis secretis. Bonum item natura intellectualis, quod est mutua collocutio, locum non haberet, si omnia paterent.

Addit Esparza q. 14. a. 5. Quod scilicet si noscerent secreta Angeli, ipsi inter se & homines apud illos subito redderentur infames, ante sen-

rentiam Judicis publicatam : Neque teneren-
tur lege de non discerpenda aliorum fama,
&c. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Tum, quia multum
probat, probaret enim ne Deo quidem debere
competere, ut noscat secreta creaturarum, ut
ita sint liberi in agendo, & ne auferatur col-
locutio creaturæ cum Deo. Et si pudor hic;
quia Deus est conscius cogitationum, non offi-
cit libertati, cur offenderet pudor, si scirent id
Angeli? Tum, quia dominium in cogitationes
sufficit, si in hoc ster, quod creatura possit elice-
re, vel non elicere actum, & postquam ille eli-
citur est, non manet subiectus creaturæ ad faci-
endum, ne sit, cum est, idque salvo dominio
creaturæ; Ergo etiam salvo dominio, posset esse
noscebilis; ex hoc solo, salvando dominium,
quia erat in potestate ne produceretur, adeo-
que ne nosceretur. Ut autem servetur concor-
dia inter cives, si agatur de concordia homi-
num, sufficeret quod compositæ corpori ani-
mæ, non intelligant secreta interna. Si agatur
de concordia civium, qui sunt spiritus, illi si sint
boni, facile concordabunt, utpote omnia ratio-
nabiliter agentes; si autem sunt mali, parum de
illis refert. Hinc etiam inter bonos, non erit pe-
riculum vanæ gloriæ, immo constantior esset
illorum amicitia; quia sciret unusquisque, ita
ut præcinderetur ansa etiam suspicandi, sciret
inquam, alium Angelum, nihil de se mali, cogi-
tare. Et sicut quia homo linguâ potest prodere
suam aversionem, non sequitur, tollendum fuisse
verbum colloqui, sic nec in præsentia ad amoli-
endas inimicitias auferri debuit noticia secreto-
rum. Quod attinet ad epistolam, hæc potest
locum habere inter homines, qui utpote corpo-
rei, & non attingentes ad secreta ut in se sunt,
debent etiam invenisse secretum in aliquibus
Symbolis materialibus, quod locum non habet
in Angelis. Salvaretur etiam tunc bona col-
locutionis, quia etiam nos loquimur de aliis
notis.

Neque etiam illud additum ex Esparza con-
vincit, quia sicut ex eo, quod extemplo reddamur
infames, actu externo, coram aliis facto,
non sequitur actum externum, non debuisse esse
manifestum, ita nec in præsentia idem sequitur.
Et sicut Judex rem cæteroqui publicam
judicare, & novo titulo damnare potest, infamia
que afficere: Ita idem fieret, quamvis An-
geli noscerent secreta; forteque adhuc magis,
si ad noscenda indigerent propinquitate locali,
ut indigent per Martinon. Tum quia, ita ex-
plicant, dicunt se loqui secundum mentem S.
Thomæ, qui tamen de hoc nihil agit.

EXPLICAT 3. Richardus apud citat. Sua-
rez. Secreta hæc non esse noscebilia: quia la-
tent in profundo cordis. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Quia de hoc ipso qua-
ritur quid sit illud latere illa, in profundo cordis?

Appendix hujus explicationis, est illud etiam,
cujus meminit Mart. quod & actus liberi, & ha-
bitus, & species non innotescant alteri Angelo,
quia illi non inhærent, sed ab eo non nisi noscun-
tur cui inhærent. Ad eum planè modum, quo
aliqui sensus non percipiunt objecta, nisi realiter
conjuncta. *Hæc Appendix*

NON SATISFACIT. Tum, quia de hoc ipso
quaerendum restat, cur ea noscere non possit
Angelus, quæ illi non inhærent? Tum, quia An-
gelus A. noscit substantiam Angeli B. quæ ta-
men non inhæret Angelo A. Tum quia, quod
sensus aliquis non nisi sibi conjuncta cognoscere
possit, probat ratio, quæ est experientia; quæ si-
milis non militat pro Angelis. Quod autem
dicunt actus vitales, non esse sui notificativos
nisi in noscente, id non convincit. Probat enim
multum, scilicet, etiam volente altero Angelo, non
posse ab illo secreta ejusdem nosci. Ratio et-
iam ipsa in se inspecta robor non habet, quia a-
ctus vitalis, est formaliter notificativus sui, non
nisi principio vitali, cujus est actus; sed nego
quod non sit notificativus sui, etiam alteri per
modum objecti attingendi.

EXPLICAT 4. Vasq. cit. n. 42. Quod ratio-
ne Philosophica id probari non possit: natura
enim Angelorum non nisi ex Script. & PP. no-
bis innotescit. Hinc quarum rerum habeant,
vel non habeant species ex Script. etiam & PP.
discimus; per quos, quia nobis constat secreta
non cognosci, non est dicendum hæc secreta esse
naturæ suæ nota, sed secundum Auctoritatem
dici debet, illa, non esse intra latitudinem ob-
jecti naturalis intelligibilis ab Angelo. *Hæc ex-
plicatio*

NON SATISFACIT. Tum, quia ut urget
Suar. cit. c. 23. Angelo altero volente, illud se-
cretum, noscitur ab alio. Ergo apparet quod sit
objectum proportionatum. Hoc ipsum sic pro-
ponitur. Secretum cordis vel in entitate est
improportionatum ne ab alio Angelo noscatur,
vel ratione defectus voluntatis, volentis mani-
festare: Si primum, ergo nec accessu voluntatis
proportionatum reddetur, quia voluntas non
immutat entitates objectorum: Si autem est ob-
jectum proportionatum, ergo jam non statuitur in
explicatione, reddendaque erit ratio cur ante
consensum alius, noscinon possit? Tum, quia
improportio inter objectum & potentiam ori-
tur, vel ex excellentia objecti, vel ex defectu po-
tentiae: Ille autem actus, non dicit hanc excel-
lentiam, casu v. g. saltē, quo inferior aliquid
secretum cogitet: nec etiam est defectus ex parte
potentiae; quia aliis nec alio volente, nosci pos-
set secretum; quia voluntas alius, non habet vim
augendi vires potentiae. T. q. Hæc Explicatio
provocat ad Auctoritatem PP. qui tamen nulli-
bi docuerunt secreta cordis non contineri intra
latitudinem objecti naturalis Angelici.

EXPLI-

EXPLICAT 5. Quidam restaurando rationem S. Thomæ. Ideo scil. Angelum non posse secreta noscere, quia voluntas creata soli Deo subjacet, non tantum vi transcendentalis ordinis, sed quatenus à nulla alia causa extrinseca determinari potest necessario, & compulsivè, nisi à solo Deo, qui solus est objectum, necessario voluntatis creatae determinativum, si clarè videatur. Unde format talem rationem; cui voluntas aliena non subjacet secundum determinationem sui ad eliciendum actum, ex omnibus qui elicibiles sunt, illius non est naturale objectum actus liber alienæ voluntatis; nihil enim est aliud realiter ipsa determinatio voluntatis, quam ipse actus qui elicitur, cujus elicitione, determinat se ultimò voluntas. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia totus illius succus in hoc est; Deus est bonum necessario amabile, ergo solus actus liberos noscit: quæ Conseq. non convincit. Tum quia pone per impossibile bonum ut sic, esse noscitivum, hoc ne ipso poterit noscere jam secreta, ex eo, quia necessario amabile est? Tum quia assumpta Major sic potest distingui: Cui voluntas aliena secundum esse physicum ponendæ determinationis non subjacet, illi non subjacet quoad nosci. Nego Major. Si non subiaceat quoad determinationem in esse attingibilis intentionaliter, illi non subjacet quoad nosci. Conc. Maj.

Punctum Difficultatis 2.

Explicatur, cur non videantur secreta cordium.

PRÆMITTO 1. *Secreta, quæ sunt actus in entitate naturales, esse intra latitudinem objecti pertinentis ad intellectum angelicum. Est contra plerosque inter alios contra Vasq. sed docet Præmissum Scotus, Occam, Gabriel, & alii apud Suar. cit. Petrus Hurt. d. 12. Metaph. S. 4. n. 31. Rainaud. dist. 4. n. 88. Mart. cit. n. 69.*

RATIO, quia si secretum naturale non esset intra latitudinem scibilitatis angelicæ, vel non esset ideo, quia objectum esset excellentius vi intellectivâ angelicâ, vel quia potentia est determinata ad noscendam hanc, non illam feriem: Neutrum dici potest. Non primum, quia sicut in aliis materiis, ita & in hac, illud solum objectum dicitur excellentiâ superare potentiam noscitivam, quod vel est genere essendi superius, vel ordine: Jam autem secretum, cum non sit Deus, genere non est superius Angelo; & cum non sit supernaturale, ordine non excedit. Non potest etiam dici secundum, quia esset arbitraria hæc restrictio potentia; immo per multos impossibilis, in quantum in simili, negant possibilem esse oculum, qui videat album, non nigrum. Et si Angelus non habet vim internam noscendi talia, etiam posita mani-

festatione, non posset noscere secreta nisi supernaturaliter: Excedens enim vim intrinsicam agendi, debet esse supernaturale; idque etiam Inductio probat.

DICES 1. cum Suar. Hoc præmissum non concordare Scripturæ, quæ soli Deo tribuit vim noscendi secreta, & dicit de facto, solum non nisi Deum, ea noscere. Unde etiam Theologi dicunt, rectè inferri Christum esse Deum, quia profitebatur se propria virtute cognoscere secreta cordium.

RESPONDETUR. Hoc argumentum non congruere principiis ipsius Suarez, quia ille agnoscit contra Vasq. esse proportionem in intellectu ad noscenda secreta, vide cap. 23. à n. 1. Rursus condistinguendæ sunt hæc duæ propositiones: Aliquid continetur intra latitudinem objecti naturalis potentia, & Potest naturaliter cognosci: Prius illud significat, quod res, in entitate, nec genere nec ordine, sit superior, consequenter quod potentia habeat vim noscendi illud; secundum autem ostendit, quod in ordine ad illud noscendum naturaliter habeantur omnia requisita, præparatus concursus &c. prius illud asserimus, secundum negamus; quod etiam solum voluit Script. Quamvis autem negetur non nisi de facto, notitia secretorum Angelis, bene inferetur Deitas Christi; sicut bene inferetur ejusdem Deitas ex eo, quod de facto sit ab æterno, licet possibilis sit creatura ab æterno existens: Si enim de facto nulla creatura est noscens secreta, sequitur ut Christus non sit creatura, cum illa de facto, noscat.

DICES 2. cum eodem. Eodem jure dici posset, Angelos posse cognoscere futura contingentia naturaliter, licet impediantur ne noscant. Seq. prob. Quia eodem tenore loquuntur PP. de futuris contingentibus ac de secretis.

RESPONDETUR. Concedendo sequelam: PP. autem non negant contineri illa futura, intra latitudinem objecti, sed negant ut dixi, naturaliter posse nosci.

Quod autem dicit Suar. non ideo illa non cognosci, quia Angeli ad illa non habent concursum; sed potius ideo non habent concursum, quia illa non possunt noscere, quod inquam dicit, non convincit. Cur enim illa causalis prior teneri non possit? quanquam alia sit data. Addit Mart. n. 75. solum Athanasium citari, qui æqualiter futurorum ac secretorum negat notitiam Angelis, sed negat in L. quæst. ad Antiochum, qui liber teste Bellarm. non est Athanasii.

DICES 3. cum Joan. à S. Thoma, quæ ratione utitur ante illum Vasq. cit. n. 9. vel ille concursus est debitus Angelo ad noscenda secreta, vel non debitus? Si non debitus, non bene redditur ratio, cur non cognoscantur, quia Deus denegat concursum; sed debet reddi ratio, quia

quare sic indebitus? Si verò debitus sit concursus, ergo non est solius Dei proprium cognoscere ista secreta; quod est contra Scripturam, licet de facto non cognoscantur ex impedimento denegati concursus.

RESPONDETUR. Illum concursum diverso respectu esse debitum, diverso indebitum; est debitus, hoc est non excedens vires potentiae intellectivae, comparatae ad talem entitatem objecti; est autem indebitus, quia aliae causae deservunt a Deo, ne illum præbeat, cum excessu petendi supra exigentiam, quæ posset poni in intellectu.

INSTAT Idem. Magnum esse inconveniens Deum alicui naturæ tribuere inclinationem, & exigentiam ad aliquam formam vel effectum, & perpetuò denegare concursum ad talem effectum non solum in pœnam, sed etiam nulla precedente culpa.

RESPONDETUR. Negando semper denegari hunc concursum, ut non denegatur intercedente manifestatione, quem concursum Deus præbet, & intuitu manifestationis vel intuitu ipsius potentiae habentis vim. Cur enim non attenderet Deus ad illam viam? Deinde nonne dedit Deus inclinationem gravibus omnibus, ut quiescant in centro, nunquid denegat concursus omnibus his, adfert aliquas inconvenientias? Quod si recurras denegari concursum omnibus gravibus, quia v. g. si concederetur lapidi, deberet penetrare terram, locum aliquibus ejus partibus auferre, & cætera similia. Iam præsentis similis est exigentia, ne præbeat concursus ad noscenda secreta, de quo infra.

PRÆMITTO 2. Quod jus secreti sit bonum creaturæ rationalis. Mensura omnis boni, eaque utilis, est reperibilitas prædicati in Deo, ad cuius perfectionem participando accedere, felicitas creaturæ est, & major in pluribus accessus, arguit majus ejusdem bonum. Quia verò de facto datur in Deo jus secreti, felicitasque Dei est inter alias, quod nemo scrutetur ea, quæ sunt Dei, nisi ipse Deus, sit ut hoc jus secreti, sit bonum. Quod cum non implicet creaturæ communicari; & cum à posteriori per doctrinam PP. constet de facto communicatum esse; bene inferimus jus illud secreti, esse bonum creaturæ rationalis.

Idem sic aliter proponitur. Bonum quod excellentius est, eò pauciores in illud jus & dominium habent. Sic v. g. in Moralibus unus Rex, habet jus in regnum; quia bonum Regalitatis, est bonum excellentissimum, adeoque paucioribus dominantibus subiectum. Magnates quod excellentiores sunt, eò paucioribus juribus agantur. Idemque videre est etiam in physicis. Nam viventia imperfectiora sunt subiecta juri plurium principiorum, ex quibus nascuntur; Ut patet in natis ex putri. Idem etiam suaderetur per principia Theologica & Metaphysica:

Nam in excellentissimum de facto Angelum, jus & dominium titulo excellentiæ, nemo habet, nisi ipse Deus. Quod ipsum in hoc fundatur; quia quod aliquid paucioribus juribus subest, eò magis accedit ad independenciam divinam, pendere enim est subdijuri. Quia verò jus secreti in cogitationes tribuitur non nisi Deo cognoscenti, sit ut jus illud seu potius secretum illud sit bonum quoddam independens, non multis subditum, adeoque bonum creaturæ rationalis.

PRÆMITTO 3. Cum jam non inveniaturs causa, cur Angelus non noscat secreta rejicibilis in potentiam, vel in excellentiam objecti, rejici in duo poterit. Inprimis quod non habeat species secretorum cordis, sed quod illas sibi fabricet non nisi in circumstantia manifestationis eorundem. Suarez tenet etiam eandem sententiam, licet aliter illam explicet. Rejici etiam potest negatio notitiæ secretorum in defectum concursus divini, eò quod illum non exhibeat Deus ordinariè nisi manifestante alio. Quæ sententia

EXPLICATUR sic. Maxime attendendo ad hoc punctum, cur negatio talis concursus non sit violenta? Datur in naturalibus pugna & contrarietas exigentiarum & inclinationum; Sic v. g. in eadem pluma levitas appetit sursum, & gravitas deorsum, lapis appetit centrum, velletque ad illud pervadere; supposita autem ei terra appetit ne pervadat; quia deberet illam penetrare, movere loco &c. Et sicut datur in istis sensibilibus pugna ad invicem exigentiarum; sic potest dari similis pugna, inter exigentias substantialium spiritualium, qualis pro præsentis potest cogitari, inter scilicet exigentiam intellectus Angelici A. petentis noscere secreta ordinis naturalis in Angelo B. & inter exigentiam ipsius Angelici B. ut bonum creaturæ rationalis, quod est secretum, indemne illi servetur.

Porrò sicut in exigentiis materialium illi exigentiæ Deus concursu suo adstat, quæ major est quoad pondus naturæ, vel quæ magis est, secundum bonum universi, quibus duobus & similibus regulat Deus, exhibitionem sui concursus, in circumstantia diversarum exigentiarum; sic etiam in præsentis, ad eandem regulam attendere debet Deus; quia verò majori pondere exigit Angelus B. ut illi servetur bonum creaturæ rationalis, quod est jus secreti, sit, ut vincat oppositam exigentiam, alterius Angelici A. Quod autem majori pondere id exigit, hoc inde est, quia nulla est per hoc diminutio potentiae intellectivæ angelicæ, si non semper illi exhibeatur concursus ad noscenda secreta, cum etiam ad multa etiam non secreta, denegatur illi concursus; & ex alia parte, si illi non offeratur concursus, lucratur etiam aliquid pro sua parte, ne scilicet respectu suorum secretorum, detur etiam alteri Angelo concursus. Unde

confluente bono utriusque vincit Angelus pro suo secreto; quia adfert exigentiam boni universi substantiarum spiritualium, & adfert lucrum aliquod etiam Angelo illi petenti; nempe stabilitatem juris, ut etiam denegetur concursus aliis Angelis, ad sua secreta noscenda.

Ut autem explicetur cur non fiat tunc violentia? Hoc ita praestari potest.

Dupliciter possumus cogitare, quod Angelus petat concursum ad noscenda secreta alterius; scilicet appetitu innato, & appetitu elicito. Appetitu innato petis, quia habet vim noscendi omnia, quae sunt ordinis naturalis; appetitu autem elicito, quia ponit actum voluntatis appetentis illam notitiam: Illi primo appetitui non fit violentia, quia hic & nunc, non est debitus illi iste concursus, estque ut ita dicam restrictus, conditionatus, &c. si scilicet alia sint paria. Et ita non est violentum lapidi ne uniatur centro, dum ponitur supra terram; quia hic & nunc non est illi debitus hic concursus, propter intervenientem maiorem exigentiam terrae, ne penetretur; quia ergo indebitus etiam est Angelo concursus ad noscenda secreta, eo quod intercedat maior exigentia boni universi, fit ut denegatio, illi, concursus non sit violenta. Appetitui etiam elicito non fit violentia; quia rationabiliter operans, non petit absolute tantum sibi debitum, sed supererogatorie concedendum, adeoque sine ulla violentia denegandum.

Hæc autem ipsa ratio & explicatio habet fundamentum in citato loco S. Thomae. Soli enim Deo subiacet nostra voluntas; quia contra Deum nullum jus, nullam exigentiam prætendere potest, adeoque cum omniscius Deus habeat vim noscendi omnia, & cum contra illum utpote cui subiacet, non possit excipere voluntas, fit, ut solus ille, noscat secreta.

Punctum Difficultatis 3.

Jus Secreti ad quidnam extendatur?

DICENDUM est 1. *Jus secreti, extendi etiam ad actus intellectus in se spectatos, ita ut etiam illi à creatura nosci non possint actu, nisi supposita manifestatione; est communior* cum Suarez l. 2. cap. n. 5. Arriaga d. 9. S. 7. Joan. à S. Thoma disp. 22. art. 3. n. 20. licet cum aliqua restrictione; est autem Conclusio contra Henriquez. Agyd. Argent. Henricum, & cum aliqua limitatione contra Alphonsum Desam, qui fuit Professor Vasquez, quem vide.

PROBATUR 1. Conclusio auctoritate. Tum, quia sacra Scriptura condistinguens sua phrasi cogitationes ab affectibus, utrorumque notitiam soli Deo tribuit 1. Paral. 28. & ad He-

braeos 4. de Deo dicitur: *Discretor cogitationum & intentionum cordis.* Hinc etiam Divinitas Christi, ex sola etiam notitia cogitationum probatur; Nam dicitur de illo Matth. 9. *Cum vidisset cogitationes eorum, dixit, ut quid cogitatis mala?* Ubi ut vides, cogitationum meminit; & cum non dicat, ut advertit Suar. ut quid cogitatis male, sed cogitatis mala, hoc ipso innuit, se non cognovisse intentiones tantum, sed ipsas operationes intellectus. Similia habentur cap. 12. *Sciens Iesus cogitationes eorum, dixit eis;* ex quibus locis Hieronym. apud Suarez cit. infert Christi Divinitatem, *Dominus, inquit, non addita, sed ad cogitare respondit, ut vel sic compelleretur credere.* Tum, quia ita docuit Augustinus in Psalmi 7. illa verba: *Scrutans corda & renes Deus,* & Damasc. L. 2. cap. 3. Alique apud impressos. Tum, quia ita docuit S. Thomas hic q. 57. a. 4.

RESPONDET Vasq. Quod Scriptura non neget absolute nosci cogitationes à creaturis, sed cogitationes cordis; quæ phrasi exprimitur cogitationes cum affectu, intentione, &c. & ita dicitur scisse quod cogitarint mala in cordibus suis, quod significat vidisse illum pravas intentiones, ortas ex illorum cogitationibus; ex corde item dicuntur exire cogitationes pravae, h. e. pravae res cogitatae, ex pravo affectu.

CONTRA est. Tum, quia in aliquibus locis expresse condistinguuntur cogitationes affectibus, ut ad Hebraeos 4. & Matth. 9. dicitur, Christus vidisse cogitationes eorum, non addendo cordis. Tum, quia ut urget Suarez cum nomine cordis veniat etiam intellectus, redibit questio, cur illis locis non intelligantur simpliciter cogitationes? Certè autem 3. Reg. 3. *Dabo servo tuo cor docile, ut populum tuum judicare possit,* & tamen ly *Cor* supponit prout intellectus. Similia adducit Suarez ex Jerem. 6. *Psalm. 21.* Quod etiam docuit August. sup. cit. *Cogitationes, inquit, nomine cordis significare sunt, & delectationes nomine rerum intelliguntur.* Similia habet enarratione secunda in Pl. 25. Tum, quia nomine cordis in Script. venit profunditas, ut cum dicitur Tyrus posita in corde maris, in corde terræ, &c. Cur ergo non poterit etiam accipi pro profunditate interiori, quæ est communis cogitationibus & affectibus?

PROBATUR 2. Rationibus. Tum, quia eadem est ratio cogitationum & affectuum. Tum, quia cogitationes cum actu libero, constituent unum quoddam.

PROBATUR 3. Si Angeli noscerent cogitationes nostras hoc ipso noscerent etiam affectus, quod dici non potest. Sequela probatur, ad cuius probationem suppono solum intellectum & potentias noscitivas esse notificativas objecti, ejusque ex communiori sententia perceptivas; quo supposito sic arguitur. Cum Angelus A amat Angelum B, vel noscit se amare illum, vel

non nescit? Si nescit, vel nescit actum intellectus, vel ipso actu voluntatis: Si actum intellectus; Ergo cum ille non cadat sub secretum, nescitur illi amor ab Angelo B; quia nescitur notitia, quæ illi illud habere amorem: Si autem nescit actum voluntatis, ergo potentia ceca potest illuminare, ponere perceptionem notificativam objecti; quod est contra Animasticos. Si autem Angelus A. dum amat Angelum B. non nescit se illum amare; ergo interrogatus an amet? Respondet nescio; ergo non experitur se amare; cum ipsum experiri, sit de linea notitiæ.

RESPONDEBIS 1. Illos affectus non noscendos in illismet ipsis.

CONTRA. Concedo, sed nunquid non sufficit nosci illos tanquam in medio cognito in illismet notitiis? Et sicut non noscuntur creaturæ in illismet ipsis, quando noscuntur in omnipotentia, nihilominus verum est dicere creaturas nosci; ita & in præsentia verum erit dicere nosci actus liberos, licet non in illismet ipsis.

RESPONDEBIS 2. Quod eo casu noscantur eadem affectus, sed non noscantur certò; quia hæc cognitio, nosco me habere amorem, potest esse vera & falsa, & quia non internosceret verum esset, nondum concluderet esse amorem.

CONTRA. Posito quod non amet Angelus, & eliciat notitiam quæ dicat, ego amo, vel assentitur illi notitiæ, vel non assentitur? Si assentitur, ergo mentitur sibi, potentiaque necessaria alteraget, quam necessitetur ad agendum. Si non assentitur, ergo noscet Angelus alter illum non amare, & si dicas suspicaturum Angelum, quod aliò averterit mentem, & non ad assensum vel dissensum, id difficultatem habet in Angelis, qui non est ita dependens in noscendo ut nos, nec ita perturbabilis, saltemque videret se mentem aliam cognitionem, ex qua inferret, esse illum abstractum, ne assensum vel dissensum eliceret.

OBJECITUR. Noscit Angelus phantasia hominem, aut aliquid percipere notitiā materialis. Ergo etiam noscet quidnam percipiat intellectivè. Utrumque enim est æque necessarium, nec apparet ratio major pro Consequenti quam pro Antecedenti. Antecedens autem probatur, quia nescit Angelus circa quid v.g. potentia visiva Petri versetur, & per necessitatem sequelam inferret etiam phantasia operari. Videturque omnino durum, quod cum norit Angelus, quomodo in nobis cogitationes generentur, & cum norit quod præter visum occurrerit, si idem perceptum à sensu communi, & simpliciter intellectivè, durum inquam videtur, quod hæc omnia non percipiat.

RESPONDETUR. Trans. Ant. Negando Conf. Disparitas, quia ex una parte in actibus videndi & phantasiandi non habet plus homo, quam habeant bruta, si ergo brutorum phanta-

sias noscunt Angeli, etiam noscunt humanas, consequenter sicut illæ phantasiæ non sunt bonum creaturæ rationalis quæ talis, nec etiam in illas cadet jus secreti, quod est bonum naturæ intellectualis quæ talis. Quia verò omnis intellectio est bonum naturæ intellectualis; hinc etiam in illam omnem cadet jus secreti, quod etiam est bonum naturæ intellectualis quæ talis; & licet sit connexio inter actus phantasiæ, & inter actus intellectus, sicut potenti phantasia orta, suspicatur de actu voluntatis, sed clarè illum non nescit; ita & suspicatur de notitia intellectuali; sed illam non nescit: certò enim novit positam phantasiatione v.g. delectabilis objecti, posse adhuc intellectum habere cogitationes dirigentes dissensum, sed tantum colligit propositum fuisse objectum per phantasia, sed nescit an illa propositione positā, non sint excitata aliaphantasmata spiritualia, & ex illis, an non sit procellum in alias cogitationes. Unde tantum conditionatè inferret, si non fuerunt aliæ excitatæ species, processum fuisse ad intellectiōnem: Ceterum si quis tenere vellet, quod primæ apprehensiones circa præsentia sensibilia ab Angelis noscantur; convinci non posset, modò teneret secundas & tertias operationes non videri, immò nec primas, in quantum sunt repræsentativæ actuum liberorum.

INSTABIS cum Valq. Nulla videtur esse differentia inter cogitationes à voluntate imperatas, & inter operationes sensus, & inter motum localem; utrumque ergo videbitur.

RESPONDETUR. Cum motus localis quæ talis, non sit bonum naturæ intellectualis, non debet participare de jure secreti; quod est bonum naturæ intellectualis: Secus sentiendo de ipsis cogitationibus & volitionibus, quæ sunt tale bonum.

Decidendo autem ulterius, in quæ cadat Jus secreti.

DICENDUM est 2. Quod non possit universatim dici omnes species videri ad invicem in Angelis.

PROBATUR. Quia dantur fortassis aliquæ species universales, etiam ex possibilibus, aliqua repræsentantes; quæ tamenabilia, sint ignota inferioribus: Hinc si nosceret inferior species illas universales, & essent illaabilia ignota illi inferiori ut supponitur; & non essent ignota, quia est impossibile speciem quæ relativa est ad objectum, attingi sine objecto.

DICENDUM est 3. Angelum A si sit superior, si sit inferior, non posse noscere species repræsentantes actum liberum habitum, vel habendum?

PROBATUR. Quia hoc ipso etiam actus liber nosceretur.

De aliis speciebus non ita facilè potest determinari, cur non possint nosci? Si quis universatim

liter vellet negare notitiam hanc specierum; hanc posset habere congruentiam, quod species & notitiæ, habeant se quodammodo per modum unius, si ergo notitiæ non attinguntur nec species attinguntur: Species enim ad nihil aliud aptæ sunt, quàm ad intellectionem; & non se habent ita sicut substantia angelica, cuius unicuique officium non est, ordinari nonnisi ad intellectionem. Quæ autem dicta de speciebus, proportionaliter dicantur de habitibus.

DIFFICULTAS III.

De aliis Notitiis Angelicis.

POtest quæri de notitia futurorum, præteritorum, sphaera noscendi, &c. hinc sit

Punctum Difficultatis I.

De Notitia futurorum.

NON est hic difficultas, quod futura necessaria noscantur: Cum enim sint causæ illorum determinatæ, bene in causis nosci possunt, ut in igne fumus: Nec est difficultas de futuris casualibus, quia hæc nonnisi conjecturaliter attingi possunt, cum non habeant sui principium necessarium. Nec est difficultas de hoc quod etiam futura libera de facto non noscantur: Nam hoc Script. soli Deo tribuit, dicitur enim Isai 45. *Annuntiate quæ ventura sunt in futurum, & sciemus quia dii estis vos.* Cap. etiam 46. *Ego sum, ait Deus, nec est ultra me Deus, nec est similis mei, annuntians ab exordio novissimorum, & ab initio, quæ nondum facta sunt dicens.* Unde etiam Patres ex notitia futurorum arguunt Deitatem, ut videre est apud Suar. L. 2. c. 9. & ita Hieronymum citat: *Considerate* (sic inducit Deum loquentem Hieronymus) *quod præter me nullus sit Deus, nec alius potuerit scire ventura, nisi ego, quæ per Prophetas nuntio, quæ facturus sum, ut cum prædicta complevero divinatione, probem Divinitatem.*

Devolvitur itaque tota difficultas ad hoc: Cur illa futura non noscantur? Hanc difficultatem

EXPLICATI. Vasq. d. 208. c. 4. Dicitur quod sicut in agentibus naturalibus non sufficit habere principium sufficiens ad operandum, sed necesse est habere etiam materiam & objectum debite dispositum: Ita in potentiis cognoscitivis, præter intellectum & speciem, necessarium est objectum proprium & naturale, circa quod operari possit. Cum igitur futura contingentia non sint intra latitudinem objecti naturalis, ut probatum ex Scriptura, efficitur, ut quamdiu res futura est, ab Angelo cognosci non possit: Illa enim species impressa, est nonnisi

habitualis futurorum expressio. Cumque futurum ut futurum non sit objectum naturale huius speciei, non illud noscet. Quando autem jam ponitur objectum, sine ulla variatione speciei, potest notitiam illam elicere species, ex eo solum, quod comparata cum hac re, habeat illam pro objecto sibi proprio; comparata ad futuritionem, non habeat; quia principium cognitionis operatur circa rem certam & determinatam, quam habet menti propositam. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia quæro, cur non sit intra latitudinem objecti naturalis attingere futura? Nosco enim per Scripturam, quod de facto non noscantur ab Angelis futura; sed quæro cur non? Tum, quia concedo illas species esse nonnisi spectantes ad actum primum representandi; sed quæro, cur in actum secundum exire non possint? Tum, quia futura habent determinationem in suppositione sui ad se, cur ergo notitiam angelicam terminare non poterunt?

DICES cum Arrubal; Præexistente jam habitu fidei, quando incipit objectum pertinere de novo ad eundem, non fit in se ulla variatio habitus; Ergo etiam sine ulla variatione, posito objecto quod erat futurum, incipit illud noscere intellectus.

RESPONDETUR. Transeat totum. Non enim de hoc quæritur, quomodo illud objectum de novo nosci possit, sed de hoc, cur nosci non possit actu, antequam fiat? Disparitasque adferri posset, quia qui habet habitum fidei, non habet species factæ revelationis, hinc sine illis non potest se extendere habitus ad credendum, nisi sub hac formalitate, *revelabitur, vel sub hac: si revelaretur*; non autem sub hac, *revelatum est.* Jam autem habentur per oppositos species futurorum, cur ex illis non potest procedi ad hunc actum *erit objectum?*

EXPLICAT 2. Joan. à S. Thom. D. 22. art. 1. n. 18. Quod scilicet species Angelorum non representet rem aliquam nisi prout pertinet ad hoc universum; futurum autem non pertinet ad hoc universum. Ubi etiam recurrit ad Idearum divinarum participationem. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia de hoc ipso quæritur; Cur futura non spectent ad hoc universum, cum hoc universum omnia ambiat præterita, præsentia, & futura? Immo ambit ipsum tempus, spectans ad se, quod tamen est mensura motus, secundum prius & posterius. Tum quia, cum in Ideis divinis, sit etiam id, quod futurum est, cur in Angelos secundum hanc formalitatem non sint derivatæ similitudines specierum? Tum quia, quando recurrit ad hoc, quod futura non assimilantur speciei, restat quærere quare non assimilantur, & quali assimilatione? Si enim non assimilantur assimilatione

tionem per speciem expressam, de hac ipsa quaeritur, quare per illam non assimilantur?

S. Thomas, quem citat ex q. 16. de Malo art. 7. ad 9. non plus dicit, quam quod ex varietate & transmutatione individuorum, proveniat quod nunc noscantur esse, nunc non noscantur; sed hoc ad praesens impertinens est.

EXPLICAT 3. Suarez l. 2. c. 10. n. 8. Angelum non posse ideo futura cognoscere in seipsis: quia ille modus attingendi futura, est proprius divinitus intellectus, propter immutabilitatem & aeternitatem suam, ratione cuius, semper, ac simul habet omnia praesentia: Nam ad habendum modum notitiae adeo sublimem, requiritur vis intelligendi infinita, qualem non habent Angeli. *Hae explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia concedo futurorum notitiam deberi Deo, etiam titulo immutabilitatis, sed quaero: Cur creaturae alio titulo convenire non possit? Nam Deo convenit esse in actu secundo notitiae, etiam titulo immutabilitatis, & tamen etiam creaturae sine immutabilitate, sunt in actu secundo notitiae. Tum quia, si ad noscenda talia futura, esset necessaria virtus infinita, etiam elevatus Angelus ad noscenda futura, cum non sit infinitus, noscere illa non posset: Ad eum modum, quo quia ad comprehensionem est necessaria virtus substantialiter infinita, etiam elevatus Angelus, non potest Deum comprehendere. Tum quia, quando ad hoc recurrit Suarez, quod nunc non sit noscendum illud futurum per existentiam rei, id verum est, quod non sit noscendum per existentiam rei exercitam, sed cur non erit noscendum secundum praesentialitatem, & suppositionem illius ad se? Quamvis autem dicatur Deus vocare ea quae non sunt, atque ea quae sunt, illo loco hoc solum probabitur, quod productio rerum de nihilo, soli Deo tanquam causae primae competat.

EXPLICANT 4. alii. Quod scilicet species futurorum, representent quidditatem, non futuritatem. *Sed haec explicatio*

NON SATISFACIT. Quia vel novae illis species deberent ad representandam futuritatem tribui, vel restabit quaerere, cur illae species futuritatem non representent?

Granadus dicit non nosci futura: quia non noscit, non esse impedienda a suis causis.

CONTRA. Quia quaerere restat, cur non noscat ipsam futuritatem? Ex qua arguat, non esse impedienda a suis causis.

Cajetanus cum aliis Thomistis dicit, non nosci futura, quia notitia fit per representationem; representatio per assimilationem, assimilatio est revelatio; haec autem non datur, nisi ad objectum praesens.

CONTRA. Tum, quia retorqueri potest totum hoc argumentum, circa notitiam, quam habet Deus de futuro. Tum, quia relatio no-

titiae ad objectum, est transcendentalis, adeoque non requirens existentiam. Tum, quia similitudo illa est intentionalis: De hac autem quaeritur; cur non possit haberi in angelico intellectu, etiam non existente objecto? Et sicut dum noscit praeterita Angelus, vel possibilia (quod arguit Arriaga) potest assimilatio salvari, sic & in praesenti.

EXPLICAT 5. Arriaga. Disp. 9. n. 18. Recurrendo ad id, quod si actus liberi non noscuntur dum sunt, multo minus noscentur antequam sint. Sequerentur etiam absurda, si quis nosceret suos actus liberos: Hoc ipso enim nosceret saepe alienos: Si enim nosco, a me odio habendum Petrum cras propter hanc causam; hoc ipso nosco illum daturum mihi illam causam, adeoque noscerem actum illius liberum.

Haec explicatio retineri potest, addendo hoc, quod etiam futura casualia videre non possit homo, quia illorum determinatio, cum non habeatur a causis determinatis, una aliam trahentibus, fit, ut illorum determinatio pendeat a Deo, tanquam auctore naturae, faciente id, quod faciebat apud Aristotelem bona fortuna. Haec autem determinationes divinae, cum involvant actum Dei liberum, nullo signo exteriori manifestatum, fit, ut hoc ipso nosci non possint: Cum actus Dei liberi ante sui manifestationem nosci non possint. Unde etiam consequenter dici posset, quod illorum species non dentur.

Quia tamen haec explicatio ostendit quidem, cur futura non noscantur titulo liberi; tentandus est modus, quod non noscantur, idque ex titulo futuritionis, etiam supposito, quod dentur illorum species? Quod ut fiat,

PRÆMITTO 1. Quod species sint qualitates vicariae objectorum, adeoque si nihil obstat, accommodare sese debere ingenio principalis & ductui: Hoc enim in omni vicariatu contingit.

PRÆMITTO 2. Sicut ipsum objectum est ejus rationis, ut eadem entitas in quantum dicit connectionem suorum predicamentorum sit possibilis: In quantum dicit existentiam quae desit, sit praeteritum: In quantum dicit actus sui extra causas positionem, dicitur existens: Et in quantum dicit se extra causas educandam, dicitur futura. Ita eadem entitas speciei accommodando sese objecto est nata representare possibile, praesens, futurum: Non quod non possint ad ista omnia distincta species dari, sed quod Auctor naturae velit & paucitatem, & accommodationem ad conditionem principalis.

PRÆMITTO 3. Si eadem indivisibilis entitas speciei est potens eandem entitatem cum dictis differentiis representare, hoc ipso debet esse indifferens ad haec omnia representanda: Si est indifferens, debet habere aliquod determinativum: Et hoc ad noscenda possibilia, est ipsa connexio, ad noscenda praesentia, actualitas entis. Quod autem erit determinativum ad noscendam futuritionem?

Quod tamen determinativum est necesse ponere, propter illud principium: Impossibile est transire à contradictorio ad contradictorium sine sufficienti mutatione. Porro de hoc determinativo ad noscendum futura, discurre debemus sumpta proportionem à manifestioribus.

Manifestissimum noscitivum futurorum est ipse Deus, qui dupliciter cogitari potest determinatus ad noscenda futura: In primis à parte principii noscitivi, quia scilicet immutabilis & omniscius est: Hoc determinativo caret Angelus, sed habet, non nisi vim talem, qualem vis habet ad noscenda etiam secreta. Aliud determinativum cogitari potest, ex parte ipsius objecti; quod scilicet determinet objectum speciem ad ponendam sui notitiam, & hoc determinativum nondum existente objecto, & quod non existit, nullum potest cogitari. Ratio, quia futurum in re ipsa, ita se habet, ac se haberent ea, & habent, quæ non sunt futura: utrumque enim à parte rei, nihil est: Sicut ergo id quod nunquam futurum est, non habet vim determinandi speciem, ad se ut futurum, cognoscendum; Ita cum futurum à parte rei, habeat se in re, ac quod non est futurum; sicuti illud non futurum, ut dixi, non determinat ad sui notitiam, ita nec determinabit futurum.

Neque valet si dicas, quod nec Deus futura noscat: quia Deus ex omniscitivitate sua determinatur, ut habeat vim speciei impressæ, quam haberet tunc, cum res futura esset actu, & æquæ completa, fit ut noscat futura: quia verò creatura non est omniscia, nec est necesse ut vel essentia illius, vel species suppleat illam præsentialitatem, quam etiam non suppleri de facto novimus, ex auctoritate, fit ut creatura, non noscat futuros eventus. *Ex his Præmissis*

EXPLICATUR. Cur Angeli non noscant futura etiam habitis speciebus. Quia scilicet proportionantur illorum species objectis, ut dixi Præmissis primo: Sicut ergo objecti entitas eadem est, & possibilis, & præterita, & præsens, & futura; ita & species una, repræsentare nata est, hæc omnia, ut dixi Præmissis secundo. Quod si nata est repræsentare hæc omnia, & quidem non simul: Neque enim id exigit conditio huius noscitivi, quod est Angelus, fit ut sit indifferens, ad hæc repræsentanda: Si indifferens, indiget determinativo. Hoc autem determinativum non potest esse aliud, nisi desitio jam futuritionis; & præsentia actualis, ut dixi Præmissis tertio.

Hæc Explicatio videtur esse conformis S. Thomæ hic q. 57. a. 3. in corpore. Hoc etiam in præsentia addi posset, quod futura non noscant Angeli, scimus ab auctoritate, sed ratio id non demonstrat; quæ enim implicantia in creatura naturaliter noscitiva futurorum naturalium? Sed posita doctrinâ ab auctoritate, & attendendo ad principia aliâs prædicta, posset dici non

haberi illorum species: Cur autem non habeantur, non potest reddi ratio per locum intrinsicum, sed non nisi per auctoritatem.

ADDO INSUPER. Cum Angelus unusquisque habeat species etiam possibilitatem repræsentantes, noscendo species, non noscit certò futuritionem; quia non scit annon illæ species sint datæ ad solam possibilitatem futuritionis repræsentandam. Quod si Deus revelaret quod habeant species non nisi futurorum, quæ non tantum possibilem futuritionem, sed & exercendam repræsentent, bene in illis, nosceret futura. Hanc materiam concernens aliquid infra addetur.

Punctum Difficultatis 2.

De Notitia Præteritorum.

Indubiè si perseveret effectus, in illo, præteritam actionem causæ, noscere poterit Angelus; & sic ex fumo, dicit, quod fuerit ignis; sicque in similibus. Nec est in hoc difficultas, quod meminisse possit aliquorum, quæ antea noverat, noscereque illa in ipsa memoria; sed est difficultas; An possit noscere ea, quæ præterierunt, & dum erant, non cogitavit de illis Angelus. Item est de hoc difficultas; An illa, quæ in ante non noverat, vel etiam noverat, possit noscere in illismet ipsis. Circa id divisi sunt auctores. Affirmat Vasq. d. 208. Arriaga d. 9. a. 14. Negat Suarez l. 2. c. 12.

DICENDUM EST. Quæcunque præterita, ut suppono ordinis naturalis, & quæ non involvunt actum liberum occultum, in illismet ipsis, posse ab Angelis certò & evidenter nosci. Procedit Conclusio de præteritis, quorum supponitur Angelus habere species.

PROBAT 1. Vasq. Argumento negativo. Quia Patres & Scholastici communiter solum negant Angelis cognitionem futurorum & secretorum; Ergo cætera illis, in noscendo, subiecta putant.

PROBAT 2. Arriaga, Retorquendo argumentum, quod pro sua sententia formaret Suarez. Sicque proponi potest. Si non posset Angelus noscere præterita, quæ præterierunt in illismet ipsis, ex eo non posset noscere, quia præterita illa jam sunt nihil omnino, æque ac futura, sunt nihil. Sed hæc ratio non convincit, quod ipsum probatur in principiis Suarez, quia cognitio præterita, habita de præterito objecto, potest nosci in illamet ipsa per Suarez, & tamen illa æque jam non est, ac non sunt futura; Ergo si hoc non obstante, potest illa notitia in illamet ipsa nosci, poterunt nosci etiam præterita, in illismet ipsis.

CONFIRMATUR. Per experientias habemus, quod possit aliquis ea, quæ ante cognoverat

verat, in illismet ipsis noscere sine ulla reflexione, quod id inane noverit: Ergo apparet, quod illud non noscatur ratione illius memoriae, & in notitia præhabita, sed in illomet ipso; immo pro posteriori non nisi reflectimus nos, quod hoc inane cognoverimus. Accedit principium negativum, quia scilicet id non repugnat Angelo, videturque improbabile, quod si Angelus fuit distractus cum aliquid fiebat, jam illud non posset cognoscere, nisi ex fide vel revelatione.

PROBATUR 3. Nam ex una parte illa præterita supponuntur nec ordine, nec genere esse altiora intellectu Angelico, adeoque jam erunt contenta intra vim noscitivam Angelicam. Ex alia parte habet species illorum objectuum sufficienter completas: Ergo in nullo deficit, ne notatur illis speciebus: Quod autem illæ species sunt sufficienter completæ, seu ut ajunt determinatæ, per hoc probatur; quia ad hoc ut transeat species a non esse completæ, pro noscendis præteritis, ad esse completæ, sufficit existentia exercita objecti, quamvis pro nunc, nihil omnino sit. Quod ipsum probatur, quia ex una parte hæc determinatio & completio, non fit per influentiam physicam objecti in species, sed per esse ipsum positum: ex alia parte hoc esse positum, etiam cum non est, ratione illius exercitæ existentie, quam pro præteriti aliquo habebat, sufficienter determinat, & complet, ut in posterum nosci possit. Quod ipsum probatur, si hoc Angelus A. dicat, volo nullam meam cognitionem esse secretam Angelo B. quamvis non daretur physicè illa volitio; nihilominus quicumque actus Angeli A. nosceretur ab Angelo B. sufficeretque completio, quæ præcessit; Ergo & in præteriti idem dicendum. Et sicut illa volitio aufert velamen secreti, ita & præsens esse, aufert velamen, ut præteritio attingatur. Deinde licet ad hoc ut aliquid cadat sub fidem, non sufficiat futura revelatio; tamen ea quæ præteriti sufficiens est: Ergo etiam quamvis futuritio non possit determinare & complere ad sui notitiam, poterit tamen, esse quod præterit; sufficienter complere ad nosci.

OBJICITUR 1. Auctoritas. Quia scilicet Script. ap. PP. loquuntur de præteritis ac de futuris. Vñ enim 41. dicitur. *Appropinquant & annuntiant nobis quæ ventura sunt aut priora quæ erant dicte.* Et v. 46. *Non est similis mei annuntians ab ætate novissima.* Et Gregor. hom. 1. in Ezech. dicit: *Prophetiam esse etiam præteritorum.*

RESPONDETUR. Si Auctoritates, ut sonant, accipiantur, probabunt nec memoriam quidem præteritorum dari in nobis: sicut nulla datur notitia certa futurorum. Textus illi loquuntur de hominibus qui præteritorum non habent species, nisi in ante præcognitorum, vel si ad extenditur etiam ad Angelos, loquitur Script. de præteritis talibus, qualia sunt futura, hoc est de liberis, vel fortè res est de præteritis analogi-

cè, hoc est de iis quæ ante mundum conditum Deus cogitavit, voluit: unde etiam bene arguetur Divinitas ex notitia præteritorum, non qualem cunque sed omnium; quia omnium talium notitia, soli Deo competit.

INSTAT Suar. Quia intuitus æternus Dei extenditur ad totum tempus futurum ac si esset præsens, fit, ut hoc sit proprium Divinitatis: Ergo & cognoscere præterita in seipsis, est proprium Divinitatis; quia intuitus illius æternus, extenditur ad totum tempus præteritum.

RESPONDETUR. Proprium esse Divinitatis, à se extendi, ad omne tempus præteritum, & insuper per notitiam quæ mensuratur æternitate. Sed cur alio modo id non competet creaturæ?

OBJICIT 2. Idem. Res futura quæ talis, non habet existentiam actualem; res etiam præterita, non habet existentiam actualem; sed tam est nihil, sicut quæ nondum fuit: Ergo sicut circa rem futuram non potest dari cognitio creata per modum intuitionis: Ita nec circa præterita.

RESPONDETUR. Retorquendo argumentum in principiis Suar. Quomodo scilicet cognitio præterita, possit in se nosci per memoriā? quomodo item revelatio quæ præterit, volitio item transacta manifestandi secreti, cum sint nihil, non se habeant ac quid futurum? Disparitas hæc dari potest; quia futurum, hoc ipso quia futurum est, nihil habuit vel habet actu, quod se aliter habeat, vel habuerit, quàm id, quod futurum non est. Jam autem præteritum habuit aliquid, quod se aliter habeat, quàm id, quod est nihil; & illud habere, est sufficiens mutatio, ut transeat a non esse completi in noscendo, ad esse completi. Unde futurum cum non exierit in actum, non exiit etiam ab exemptione in noscibilitatis; sicut præteritum; & sicut ratione præteritionis exiit ad statum, ut de illo possit haberi notitia certa memoriæ; cum tamen de futuris, nulla sit certa notitia: Ita etiam exiit ab in noscibilitate, ex qua, non exiit futurum. In adferenda disparitate debet haberi ratio illius instantiæ de revelatione. Et certè determinatio, & completio speciei ex dictis supra nihil aliud est, quàm actualis existentia rei suo ordine non excedentis intellectum Angeli, petens à Deo concursum ad sui notitiam; quia ergo fuit hæc existentia, jam etiam facta est completio specierum, quæ semel completæ, semper sunt completæ: quia autem futura non habuerunt actualem existentiam, nec compleverant species; ideo nec poterunt nosci, & sicut semel facta revelatio pro semper complet habitum fidei, ita & semel habita existentia. Alia Disparitas est, quia si noscerentur futura, hoc ipso noscerentur actus liberi, quod absurdum non sequitur, si noscantur præterita.

OBJICIT 3. Idem. Si Angelus nunquam scivit rem esse, perinde se habet ad illam, ac si non fuisset. Ergo ex se non magis potest illam noscere, ac si non fuisset.

RESPONDETUR. In ordine ad habendam de illa re memoriam æque se habere ac si non fuisset, si illam non cognovit in ante: sed ad simplicem illius notitiam secus se habet; quia esse illo, quod præhabuit, exivit extra in noscibilitatem respectu Angeli. Quod totum in hoc fundatur; quia ex una parte potentia est proportionata illi objecto; quia supponitur esse ordinis naturalis: Ex alia parte, species illius est sufficienter completa ad illud objectum noscendum; quia habitum esse dum habebatur sufficienter indifferenciam illam abstulit.

Procedit autem hæc resolutio in principiis, quæ admittunt omnium species concreari Angelis, vel de novo infundi. Quia in sententia tenente quod Angelus fabricet sibi species, casu quo illas non fabricasset, non posset exire in notitiam præteritorum, ob defectum specierum, quas non fabricavit, sine saltem confusa notitia objecti, quod postea jam transactum, posset clariori notitia attingere ex præhabita specie.

Punctum Difficultatis 3.

De reliquis Notitiis Angelos concernentibus.

NOTO 1. Communiùs censeo, quod Angelus semper sit in actu ad æquato sui intellectus. Ratio, quia ex una parte intellectus illius est potentia necessaria; ex alia parte habet omnia requisita ad cogitandum. Et sicut oculus omnia videt, quæ videre hic & nunc potest, ita & Angelus omnia intelligit, quæ hic & nunc intelligere poterit. Cæterum communem hanc Doctrinam, puto aliquo modo restringendam esse: Non enim videtur probabile, quod Angelus v. g. si habeat capacitatem ad noscenda simul centum, quod non possit noscere saltem vel unum præterea, modò in hoc incremento, vel decremento non procedatur per notabiles mensuras, eò quod per illas, notabiliter se aliter, deberet habere potentia. Præcipue autem, quia posset hic & nunc applicare illum voluntas ad aliquid hic & nunc intensius noscendum, cæteris non ita inhærendo.

CONFIRM. Si enim nos homines interdum simul plura cogitamus, etiam ejusdem rationis: Si oculus potest plures simul similes colores videre: Item si Anima cum organis plures diversæ rationis exercet operationes: Cur similis extensio non concedetur Angelis ad plura objecta?

NOTO 2. Circa objecta quæ immediate & evidenter noscit Angelus, licet non componat,

nec dividat formaliter, dividit tamen & componit æquivalenter. Ut intelligatur Notatum. Tum dicimus intelligere componendo & dividendo, quando scilicet ante iudicium præcedunt formaliter duæ apprehensiones de subiecto & prædicato, quæ postea ununtur in una qualitate indivisibili iudicii affirmativi, vel negativi. Quod autem nec componat, nec dividat formaliter Angelus circa objecta evidentialia, Ratio est. Tum, quia huius divisionis & compositionis, nulla necessitas: Nam in nobis oritur ex dependentia à phantasmatibus, obscuritate notitiæ, &c. Tum, quia in intuitivâ notitiâ non videtur esse locus formali compositioni & divisioni. Tum, quia si sensus percipiunt sine simili compositione & divisione, cur non percipiet intuitivâ? Idque verum est de Angelicis cogitationibus, non solum quibus formalitates sibi identificatas realiter, attingunt v. g. Animalitatem & Rationalitatem in Petro, sed etiam de iis, quæ non sunt identificata realiter ut cum noscit Petrum esse factum album; neque enim opus habet seorsim Petrum, seorsim albedinem concipere. Quod autem in talibus interveniat æquivalens compositio, Ratio est. Tum quia in notitiâ intuitivâ Angelica, non est major unitas & indivisibilitas, quam in ipso actu elicitio iudicii, quod est simplicissima qualitas, ut suppono ex Philosophia, & tamen hoc non obstante, intercedit illic multiplicitas æquivalenter. Tum, quia hæc multiplicitas æquivalens stat in hoc: quod in una indivisibili notitiâ, una formalitas actus, responderet huic formalitati objecti, & alia formalitas actus, alteri formalitati objecti, licet hæc formalitates, sint inter se identificata. Debet autem hoc intervenire; quia formalitas representationis Animalitatis, non est formaliter formalitas representationis, notificantis rationalitatem. Tum, quia non est necesse majorem identitatem ponere in ipsa notitiâ intuitivâ Angelica, ejus formalitatibus, quam inter ipsas formalitates objecti, quæ tamen habent multipliciter æquivalentem. Stat tamen cum hoc, ut circa objecta inevidentialia, componant & dividant Angeli. Ratio ex Suar. L. 2. c. 32. Ideò homo componit & dividit; quia intellectus ejus non statim in apprehensione alicujus primi objecti potest inspicere, quidquid virtute in eo continetur, sed etiam in Angelis circa inevidentialia potest quid simile intervenire. v. g. Propositio Mysteriorum Trinitatis, proportionata illis motiva credibilitatis, &c. tumque primum assensus.

NOTO 3. Angelos circa objecta evidenter nota, non discurrere formaliter, discurrere tamen virtualiter. Quod non discurrant formaliter. Ratio, quia discurrere formaliter est per plures actus, ex notiori, venire in notitiâ minus noti; Si autem est notitia evidens, non est jam locus progressus, à magis noto, ad minus notum. Quod

Quod autem illi interveniat discursus virtualis Ratio, quia ille stat cum unitate notitiæ, modò noscatur causa per effectum, effectus per causam: quod sæpè contingit Angelis.

Ex hac occasione inquiri solet: An abstractivè noscant Angeli? Si per abstractivè noscere intelligatur noscere per species alienas v. g. Angelum per speciem faciei alatræ, sic non noscit Angelus: est enim hæc manifesta falsitas, ludens imaginis. Si autem abstractivè noscere est noscere per rationes communes germanum illarum conceptum formando; sic noscent abstractivè: cum hic modus etiam noscendi importet quiddam dignum Angelo, ut noscat rem eo modo, quo noscibilis est, cum fundamento in re.

Sed hic solvendum restat & explicandum, quomodo tunc Angelus non nosceret confusè?

Triplex confusa notitia cogitari potest. I. Quando ratio communis præcisa à differentiis cognoscitur præcissione objectivâ; quæ notitia hoc sensu potest appellari confusa; quia per illam non attinguntur clarè res; quia cum illa ratio communis in re nihil aliud sit, quàm ipsa singularia, quæ tamen non attinguntur, fit ut illa notitia dicatur confusa. Hæc notitia in duobus casibus non posset tribui Angelis, ex dictis rationibus. In primis, si ipsa ratio communis, per species alienas nosceretur. Deinde si non conjungeretur actuali notitiæ, etiam indivi-

II. Est notitia confusa, in qua attingitur clarè una formalitas & confusè alia; vi cuius scilicet ita se habeat notitia, sicut se haberet oculus ad videndum Petrum, & parietem penetratum. Hæc confusio est rejecta in Philosophia, adeoque nullo modo etiam Angelo concessibilis. Et certè hæc sententia admittit contradictoria in creatis h. e. nosci clarè, & non nosci clarè sed confusè, propter quæ tamen evitanda negat præcisiones objectivas. Deinde quí potest dici me confusè attingere aliquid, quod æque mihi non repræsentatur, ac non repræsentatur, simpliciter non cognitum.

III. Notitia confusa est ita explicabilis, ut denominatum hoc ab intellectu, quod est animal ut sic, ita concipiatur, ut in illo non respondeat denominatum ab intellectu rationale ut sic: Licet animal illud comparatum ad statum realem, sit cognitum animal, quod est rationale. Hæc sententia voce sola differt à prima. Nam etiam nos dicimus, quod præcisiones objectivæ rationum communium, non dentur nisi pro statu intentionali, & quod hoc objectum, quod est animal pro statu non nisi intentionali non repræsentet rationale, licet pro statu reali & phylico, illud animal, sit rationale, de quo pluribus locis alibi significatum. Hæc notitia confusa potest tribui Angelis; est enim eadem cum prima.

DISPUTATIO III.

De reliquis Actionibus Angelicis.

De tribus præcipuè Actionibus hæc agitur, de Volitione, Locutione, Motu Angelico.

QUESTIO I.

De Volitione.

Quod detur in Angelis voluntas, fundatur in illo principio; quia omne cognoscitur saltem de facto, habet appetitum sibi proportionatum; hic autem, est voluntas. An volitiva illorum sit identificata substantiæ, pendet ex Animasticis. Quod Volitiones sint distinctæ realiter in illis; petitur ex impossibilitate substantiæ creatæ, cui sint sui motus identificati, vel saltem ex perfectione talis substantiæ, de qua in Angelo non constat. Habere illos voluntatem liberam certum est ex Fide; nam aliqui peccarunt, aliqui non, sed meriti sunt; hæc

autem arguunt libertatem. Et cum nullum bonum creatum sit, summè bonum, cumque non competat illis intuitiva summi boni notitia, fit, ut liberè & Deum & creaturam ament. Hinc quia naturalis cognitio quam habent de Deo, est adhuc abstractiva, fit, ut non necessitentur ad amandum illum amore naturali. Hic tamen Amor in Beatis, est juxta naturalem inclinationem; habent enim dictamen practicum, quod honestissimum bonum, sit maximè amandum. Unde amore appetitativo etiam naturali magis Deum amant quàm se: quod etiam docet S. Thomas hic q. 60. a. 5. fundarique potest ulterius in hoc; quia quod est alterius secundum naturam, si cætera sint paria naturæ instinctu, principalius fertur in id cuius est, quàm in seipsum, & ita manus opponit sese ictui, pro conservatione totius. Fortè tamen intenta conditione naturali, intensius seipsum amant. Ratio; quia